

Religia dacilor de dinainte de Hristos până azi

Cuvânt înainte

Testamentul Zalmoxian Dacoromân

Studiul Testamentul Zalmoxian Dacoromân a fost la dispoziția celor interesați, înainte de a fi prezentat spre analiză și dezbateri în cadrul Cercului Deceneu pentru studierea limbii și civilizației dacilor, într-o ședință de lucru din anul 1980. În anul 2005 am fost invitat și am participat pentru prima dată la o ședință de lucru a Academiei Dacoromâne. Am mers cu studiul Testamentul Zalmoxian Dacoromân. A fost citit de d-l Geo Stroe, președintele Academiei Dacoromâne și de către Vasile I. Zărnescu. Au hotărât să-l publice-așa a apărut, fragmentar în revista ASCULTIALOMIȚA nr. 2/2005 și, în întregime, tot sub auspiciile Academiei Dacoromâne –vezi Gheorghe Gavrilă Copil/Geo Stroe, File din Testamentul Zamolsian Dacoromân, Editura Dacoromână, București, 2006. A urmat comunicarea cu același titlu, susținută la Al VII-lea Congres Internațional de Dacologie, iunie 2006.

Religia dacilor de dinainte de Hristos până azi

Pentru cei care sunt atenți la bibliografie vor observa că și lucrarea aceasta vine de demult. Având în vedere că Moșii sunt mereu actuali, ca sărbătoare religioasă de masă, se ridică întrebarea de ce nu a fost redactată și publicată până acum? Voi răspunde tot printr-o întrebare, la care însumi trebuia să ajung. Fără actul sfințitor al preoților daci zalmoxieni, apoi tot al preoților daci, nou testamentari, de liturghie latină, de liturghia greacă în limba slavonă, apoi în limba română, continuitatea noastră pe plan religios de dinainte de Hristos, ar fi traversat mileniile? Comoara este în sânul Bisericii Ortodoxe Române.

Trimițând lucrarea spre consultare, Geo Stroe a fost primul care mi-a răspuns, invitându-mă să o susțin în cadrul Academiei Dacoromâne, pe data de 15 septembrie 2011. La încheierea ședinței de lucru, a anunțat că academia o va tipări în scurtă vreme.

Religia dacilor de dinainte de Hristos este activă și azi, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, cu o largă participare a creștinilor.

Gheorghe Gavrilă Copil

Religia dacilor de dinainte de Hristos până azi **Sărbătoarea Moșilor**

Cultul zalmoxian dac în comuna Bezdead, jud Dâmbovița și în alte localități, azi, în țara noastră de dintotdeauna, Dacia. Cult păstrat de către cine? De către noi, dacii de dinainte de Hristos, până azi! Și până mâine și mereu, mereu, până când neamul nostru va ajunge în orizontul civilizației divine!

I Contextul istoric și religios

1. Înainte de Hristos

Liturghia dacilor zalmoxieni de dinainte de Hristos, din primul mileniu, din al doilea și din al treilea, de după Hristos

2. De după Hristos

Liturghiile nou testamentare: liturghia de rit grecesc, liturghia de rit dacic, liturghia de rit roman

ARHIEPISCOPIA TUTUROR DACILOR, JUSTINIANA PRIMA, înființată de Binecredinciosul împărat JUSTINIAN CEL MARE, autocefală, autonomă, unitară

Împăratul Justinian (527-565) este trecut în Calendarul ortodox român la data de 2 august. De ce nu este Sfântul împărat Justinian cel Mare, ci doar Binecredinciosul? Propunem să viețuim cu strămoșii noștri daci din acele vremi, într-o manieră accesibilă tuturor cititorilor, evitând ariditatea unui studiu, dar având încorporate documente, date istorice, fără de care stejaul multimilenar al viețuirii noastre în spațiul carpato-danubiano-pontic este umbrit, conștiința continuității noastre aici în Dacia noastră eternă, România de azi, fiind obturată. După citatul din Timotei Cipariu totul devine vivanț, ne provoacă să ne întrebăm, să aflăm, să ne trezim din somnul istoriei. Se impune precizarea că în studiul Testamentul Zalmoxian Dacoromân (1), demonstrem, cu textele pe față, la îndemâna tuturor cititorilor, că avem consistente pagini din religia dacilor de până la Hristos, păstrate până în zilele noastre. Ele ne introduc în tainele religiei strămoșești. Prin fragmentele din piesa de teatru Deceneu (2) avem o atrăgătoare călătorie în istorie, în mileniul întâi de după Hristos și la începutul celui de al doilea, iar prin ultima parte vom trăi împreună desfășurarea la scară de masă, azi, a unei sărbători din religia noastră zalmoxina de dinainte de Hristos, sărbătoare încorporată în Biserica Ortodoxă Română. E vorba de sărbătoarea

moșilor. Și toate acestea ne certifică faptul că noi, dacii, suntem noi, românii de azi. Suntem prezenți în actualitate, prin șirul generațiilor, chiar pe planul definitoriu al unui popor, cel spiritual, religios. Prin fragmentele de teatru ce urmează, cei mai mulți dintre cititori vor ajunge la documente despre care nu aveau cunoștință...

ACTUL II

Scena I

Timotei Cipariu: Ascultă poete. În anul 303, sfântul Dasiu era episcopul Durostorului (*Nu mai citește*). Poete, poate nu știți în ce țară era Durostorul, ce neam tăia în această localitate? Îți spun eu, dacii, frățioare. Dar asta ar fi datoria voastră, să vă dacizați iar numele voastre și al localităților voastre. Dacă nu, trăiți în mizeria umilirilor și păstrați-le. Împănați-vă cu slavonisme, turcisme, maghiarisme, tătarisme, de să nu mai știe nimeni, cine sunteți. De la o vreme nici voi înșivă. (*Continuă lectura*). În anul 325, la conciliul ecumenic de la Niceea, participă Protogene, episcopul Sardicei, Marcu, episcopul Comeei, Pistu, episcopul de Marcianopolis. În anul 347, la conciliul de la Sardica, participă Protogene, episcopul Sardicei, Vitale, episcopul Apelor, Gaudențiu, episcop de Naissus, Calvu, episcopul Iscului, Paregoriu, episcopul Scupilor, Macedoniu, episcopul Ulpianei, Artemidoru, episcopul Blacenei, din Dacia. (*Pentru sine*) I-am spus, așa, din Dacia, dar tot nu pricepe că și celelalte, aproape toate, sunt tot din Dacia, din Dacia de sub ocupația romană. Atunci Dacia era una, atât cea liberă cât și cea de sub ocupația romană. Din sudul și din nordul Dunării. (*Apoi continuă să citească*). Marcu episcopul Sisciei, mai adevărat al Comeei, din Dacia, episcopii arieni Ursaciu, din Singidunum, Valente, din Mursa. În anul 381, la Marcianopolis era episcop Martiriu. La conciliul întâi ecumenic de la Constantinopol a fost și Niceta, episcopul Romatianeii (Remesianeii!). La Apiaria, în 404, era episcop Lupiciniu, prieten și apărător al sfântului Ioan Crisostomul. În 409, la Naissus, era episcop Marcianu. La conciliul al III-lea, de la Efes participă Iulian, episcop din Sardica, Doroteiu, episcop din Marcianopol, Iacob, episcopul Abritului. În anul 451, la conciliul al IV-lea, din Calcedon, participă Diogene, episcopul Remesianeii. În anul 458, șase episcopi se adresează în scris împăratului Leon. Aceștia sunt Marcian al Abritului, Marțiale de Apiaria, Menifilu din Durostor, Marcel din Nicopole, Petru din Novae, Ditta (Dizza) din Odesus, din Scytia. Să precizez, pe înțelesul tuturor că e vorba de Odesus din Dacia? În anul 458 mai erau episcopi, Zosimu al Sardicei, Valerian al Marcianopolisului, Ursiciniu al Scupilor,. În 459, episcop de Marcianopolis era Paul al Develtului, Jovinu. În 518, episcopul Nicopolei era Amatiu. În anul 535, împăratul Iustinian

întemeiază Arhepiscopia Iustiniana Prima. În 594, Felice, episcop de Sardica. În anul 787, episcopul Ursu...

Poetul: Ursu din Dacia... Nu mai rezist!

Timoptei Cipariu (Pentru sine): Dacă nu i-aș fi spus, uneori, din Dacia, nu ar fi tresărit. Ar fi trebuit să nu mai reziste de câte ori am rostit numele unor daci. Doar numai noi dacii, eram și în România de azi și în Bulgaria și în Serbia, până în secolul al VII-lea. Bulgarii și sârbii nu veniseră în Europa Oh, oh, oh! (*Către sală*) Sub împăratul Ioaniciu, în 1203, românii se unesc cu biserica Romei.

Poetul: Numai rezist. Cipariule, riscăm să rămânem fără spectatori. Se vor ridica toți și vor merge la Biblioteca Academiei și vor copia întreaga dumitale cărticea.

Timotei Cipariu: A, nu, nu e nevoie... Le-o citesc eu toată. De ce să mai piardă timpul cu deplasarea (*Spre sală*). Până la întâia dezbinare, sub patriarul Fotie, în anul 879, biserica era numai una, catolică în credință și cu oarecare diversitate în ceremonie și rituri. După naționalități și limbi. Cu ritul grecesc, latin, armenesc, sirian, coptic, etiopian, etc.

Scena III

(*Deceneu și Sfântul Vasile cel Mare, în ținute sacerdotale simple*).

Deceneu: Sfinte Vasile cel Mare, împăratul Iustinian-prea des și dirijat se uită că este dac-a zidit biserica Sfânta Sofia din Constantinopol, o mândrie a bisericii universale și drept credincioase. Tot el înființează, în anul 535, chiar în plina lume a dacolatiniilor mei, nord și sud dunăreni, o arhiepiscopie autocefală.

Sfântul Vasile cel Mare: Cu alte cuvinte independență religioasă. Chiar așa să fi fost?

Deceneu: Părinte, pentru cuvintele acestea, confracții Sfinției Voastre, grecii, v-ar rezerva o soartă cel puțin ca a Sfântului ierarh Ioan Gură de Aur. Surghiunul. Pe viață. Da, chiar așa a fost, independență religioasă față de Constantinopol, adică arhiepiscopie de sine stătătoare, așa cum erau celelalte mari arhiepiscopii ale lumii creștine.

Sfântul Vasile cel Mare: Grecii mei, din nefericire, îndepărtându-se de iubirea divină, s-au surghiunit pe ei înșiși față de Dumnezeu.

Deceneu: Justinian, deși era împăratul Constantinopolului, voia să asigure cele divine în continuitate firească pe pământ. S-ar fi evitat cruciada ortodoxă împotriva poporului creștin dac.

Sfântul Vasile cel Mare: Dar cu Roma?

Deceneu: Tratativerile se desfășurau cu bunăcredință.

Sfântul Vasile cel Mare: Oh, oh! (*Tresare. Mută discuția la alt subiect*) Mari nenorociri se abat peste lume. Sârbii din fosta Iugoslavie, indiferent cum se numesc ei, tot de un neam sunt, plătesc ei ceva...încă mai plătesc. Pe teritoriul lor e mereu război. Mondial, civil, local, balcanic... Sunt ca nisipul mișcător. N-au stabilitate. Din sângele lor strigă toți consângenii tăi, Deceneu, dacii, sau tracii, cum se numesc dacii din adâncimea Balcanilor. Strigă și strigățul lor ajunge până la Tronul ceresc. Jumătatea de nord a fostei federații iugoslave este pământul natal al dacilor și tracilor, iar cea de sud a ilirilor. Ilirii aceștia erau foarte înrudiți cu voi. Dacă nu cumva mai mult decât înrudiți...Bulgaria de asemenea, în proporție de optzeci la sută s-a format pe teritoriul dacilor, cealaltă parte, de douăzeci la sută, aparține Traciei. Și sârbii și bulgarii, i-au măcelărit pe dacii tăi. Au mai rămas destule insule, dar și grupuri mai mici, de dacolatini, între sârbi, muntenegreni, sloveni, croați, bosnioci, herțegovineni, bulgari, dar nici acum nu li se dă dreptul la existență, la școli și biserici în limba lor.

Deceneu: Asta, aici, în Cer se știe foarte bine. Dar Sfinte Vasile cel Mare, nu prea înțeleg de ce abați discuția la raporturile dintre sârbi și bulgari, cu dacii mei. Eu nu prea înțeleg de ce este surghiunit, în suferință, față de Dumnezeu, neamul grecesc.

Sfântul Vasile cel Mare: Ești abil, Deceneu. Nu mă lași în afara adevărului. Vrei să mă tragi de limbă, ca să afle ai tăi, (*Arată spre sală*) acum. Adevărul e adevăr și nevredinicia oamenilor niciodată nu îl poate șterge din eternitate. Ca și sârbii și bulgarii și grecii mei au lovit în mod neîngăduit, în tracii. Și azi se mai opintesc să îi afunde în moarte...Da, da...pe tracii, cu alte cuvinte, pe valahii din Grecia. Pe dacii tăi. Pe românașii tăi. Că toți sunteți de-un neam și de-o limbă, indiferent cum vă numiți. Așa este, Deceneu, dar te rog să fii cu luare aminte, la o nedumerire a mea.

Deceneu: Ascult.

Sfântul Vasile cel Mare: De ce ați renunțat, pentru țara voastră, la denumirea de Dacia? Îi ziceți, azi, România și vă ziceți români, dar tot daci sunteți, tot din Dacia (*Pauză*). Văd că taci...

Deceneu: Mă întristași, Sfinte Vasile cel Mare. Păi, de-aceea! Sunt mut de durere. Să ștergi numele țării tale, numele neamului tău, conștiința clară a continuității de loc, de neam, de țară, în șirul mai multor mii de ani, pentru niște socoteli lumești, conjuncturale...

Sfântul Vasile cel Mare: Dar, Deceneu...

Deceneu: Nu mă mai arde cu fierul înroșit, Sfinte Vasile cel Mare! Ai toată dreptatea, de neșters din eternitate. Cei ce au dat, abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, noul nume de România, au privit spre sprijinul lumii acesteia, spre țările latine, nu spre cei de sus, spre Dumnezeu. Dacă neamul

grecesc este în surghiun pentru păcatele lui, la noi e mai grav, surghiunul, plus uitarea.

Sfântul Vasile cel Mare: Amnezia.

Deceneu: Ce?

Sfântul Vasile cel Mare: Amnezia. Un termen medical.

Deceneu: Da, da, da. Boala uitării proprii identități. Numai că, Sfinte Vasile cel Mare, cauza acestei boli, sunt tot grecii Sfinției Voastre.

Sfântul Vasile cel Mare: Cred că pe mine nu are rost să mă lămurești. Vezi cum se țin grecii mei de poalele cerului, în rugăciuni, să-i ajut! Le port de grijă, dar nu împotriva adevărului etern.

Deceneu: Așa e Sfinte Vasile cel Mare, cu vrednicie trăiești, în spiritul lui Cristos. Dar...

Sfântul Vasile cel Mare: Ce, dar?! E partea ta de luptă, pentru a transmite și a instaura adevărul și dreptatea pe pământul Daciei. Sunt ai tăi, să te asculte.

Deceneu (Pentru sine): De parcă grecii, te ascultă. (*Apoi către sală*) Ați văzut ce a făcut Sfântul Vasile cel Mare? Grec în toată legea! Pe când să demonstrez, cum ne-au decapitat grecii, uite-așa m-a-ntors, ca să vă spun câte ceva despre venirea slavilor în Balcani, despre numele de Dacia...

Sfântul Vasile cel Mare: Te-am deturnat.

Deceneu: Ce ?

Sfântul Vasile cel Mare: A deturna. Un neologism.

Deceneu: Da, da, da.

Sfântul Vasile cel Mare: Deceneu, ești un învățat, un mare învățat! Ce îmi tot dai cu ce?!

Deceneu (Se ia cu mâinile de tâmplă): Ce mă fac, Doamne, ce mă fac? (*Spre cer, cu putere*) Zalmoxis! Zalmoxis! Zalmoxis! (*Apoi liniștit, către Sfântul Vasile cel Mare*). În nici un fel nu mă pot compara cu neamul tău.

Sfântul Vasile cel Mare (Pentru sine): Nici nu am zis așa ceva.

Deceneu: Poftim?

Sfântul Vasile cel Mare: Ei, da, foloseți și tu, un limbaj elevat.

Deceneu: Academic, ca între învățați.

Sfântul Vasile cel Mare: Da, acesta este cuvântul.

Deceneu: Ai mei au fost la niște cursuri academice. Atunci l-au auzit prima dată.

Sfântul Vasile cel Mare: M-ai făcut atent.

Deceneu: Profesorii lor trăiau pe cai și mergeau încotro mergea vântul. Poftim, este un cuvânt slav, Sfinte Vasile cel mare, slavul pohteti. I-au luat slavii, peăștia ai mei și le-a îndesat pe gât atâtea cuvinte, că era să se sufoce. Privește la ei, Sfinte Vasile cel Mare (*Arată spre sală*). Toți, fără excepție,

își terorizează copiii, când spun ce, în loc de poftim. Iar toți copiii spun ce, fără ca părinții să-i fi învățat așa ceva!

Sfântul Vasile cel Mare (Cu sfiiciune, cu grijă): Deceneu, preoțimea dacilor, rezistă în sufletele nevinovate ale copiilor? Redutele voastre de apărare...(Se închină cu multă cucernicie, trei închinăciuni, atingând cu degetele mâinii drepte pământul).

Deceneu (Referitor la închinăciuni): Mulțumim Sfinției Voastre...(Cu alt ton). Așa că, părinții copiilor au devenit, mercenarii slavilor, împotriva propriului neam. Chiar împotriva propriilor copii. Cuvântul ce, este străvechi, autohton, daciesc. Este cuvânt latin. Din chiar seva coloanei multimilenare a neamului.

Sfântul Vasile cel Mare: Doamne, da închiși mai sunt la minte, ăștia, ai tăi! Și tot merg, așa, înainte...Li-i rușine de limba de acasă.

Deceneu: Sfinte Vasile cel Mare, ei cred că poftim este un cuvânt românesc. Așa că, din patriotism își defigurează ei copiii (*Trist, amătat*). Iartă-mă Sfinte Vasile cel Mare. Mi-e greu să recunosc. Da, le este rușine de limba de acasă, socotesc cuvântul ce, ca fiind, așa, țărănesc. Deși, a fi, așa, țărănesc, înseamnă uriașa jertfă de sânge, pentru păstrarea neamului. Și mai înseamnă pâinea cea de toate zilele, rotundă, miezoasă, pe masă. Starea aceasta de lepădare de limba maternă și de apărare a uzurpatorului, care s-a impus prin sabie, mărturisesc că procesul de slavizare este în plină desfășurare. Stăpânii le-au pătruns în subconștient și acționează de acolo. Așa că, alunecarea spre o altă memorie, spre un alt ocean spiritual, spre o altă patrie spirituală, merge de la sine. E limpede, privește-i (*Arată spre sală*). Nici măcar nu conștientizează cum sunt furati. Cum un întreg popor, este furat! I se înmagazinează în sine, ape freatică străine.

Sfântul Vasile cel Mare: Nici nu m-ar mira ca luciferienii ăștia, care, la Ialta, la Malta și mai în urmă la...dar să trecem peste ultima secretomanie pământescă, nici nu m-ar mira, am zis, să îți fi at din nou România, drept plocon, Rusiei. Aceași liturghie. O mare parte din vocabularul liturgic și laic, identic. Argumentul Moscovei a fost clar. Sunteți deja slavizați, gândiți că sunteți români, luptați să rămâneți români, dar prin vocabularul liturgic, prin termenii religioși, tot alunecați spre Moscova. Acest vocabular acționează deja ca un magnet, din subconștientul vostru, ducându-vă, pe nesimțite și mai aproape de Moscova. Alunecați, fără să știți. Și, Moscova, miloasă, i-a rugat, la târguială, pe ceilalți împărțitori de lume, să accepte ideea, că, dormiți de multă vreme. Și le-a promis, să se comporte, lin, cu voi. Și stânca doarme și alunecă lin. (*Pentru sine*). Nici măcar nu știu să-și apere interesele. Se tot luptă cu Moscova pentru Basarabia, în loc să ceară plecarea Moscovei din prima lor Basarabie, din Transnistria, ocupată de ruși în 1792.

Dacă adormiră în ei amintirile despre românii din Transnistria, cum să le trezească Deceneu conștiința de sine, din primul mileniu?!

Deceneu: Of, of, of! Și ce bine era! O desfășurare liturgică, precum ploaia roditoare peste ogor! Neamul cânta în versuri, legile morale, divine. Cânta la bucurii și la necazuri. Și ne era ușor, în fața necazurilor vieții. Lucrul de toate zilele, totul, totul se ritualizase, devenise obicei. Popor cu suflete de stâncă. Acum au mai rămas basmele, poveștile. Chiar și atât și ar fi niște ferești către lumină, ferești prin care să evadeze, din întunecimi. Le citesc, sau le rostesc pe dinafară, uluiți de frumusețea lor, dar nu mai pot să înțeleagă adevărurile eterne, rămase, în basme. Gândul nu mai îndrăznește să urce până la înălțimi. Dar să lăsăm supărările, Sfinte Vasile cel Mare și să îți spun o poveste.

Sfântul Vasile cel Mare: Chiar? (*Copilărește*) Voi aveți niște basme, cum nu le mai are nimeni în jurul vostru. Nici un neam cu care vă învecinați acum. În afara aceluia, care, din traista voastră, au căzut în traista lor.. Spune, spune, Deceneu, abia aștept. Îmi plac enorm poveștile românilor.

Deceneu: Chiar?

Sfântul Vasile cel Mare: Chiar!

Deceneu: Să vedem, asta o să-ți placă?

Sfântul Vasile cel Mare: O să-mi placă! Spune-mi-o, te rog!

Deceneu: A fost odată un românș de-al meu...

Sfântul Vasile cel Mare: A fost odată un românș de-al meu...

Deceneu: Și avea acest românș o slugă...

Sfântul Vasile cel Mare: ...o slugă.

Deceneu: Seara când veneu de la lucru, soția românașului meu îi aștepta cu masa întinsă...

Sfântul Vasile cel Mare: masa întinsă.

Deceneu: Mămăligă împăturată cu brânză.

Sfântul Vasile cel Mare: Cum e asta? Trebuie să fie bună, că îmi lasă gura apă!

Deceneu: Un rând de unt și de brânză de oi, dar nu telemea și un rând de mămăligă și tot așa până se umple strachina. Apoi o ulcea de smântână, pe deasupra.

Sfântul Vasile cel Mare: ...apoi o ulcea de smântână, pe deasupra.

Deceneu: Stăpânul și sluga se închinau frumos, mulțumind Cerului, și, unul de-o parte și altul, de cealaltă parte a strachinii, începeu să mănânce. Și tot așa seară deseară. Până într-o seară când...

Sfântul Vasile cel Mare: Până într-o seară când...

Deceneu: Sluga grăi stăpânului său. Și-i spuse că la bun stăpân o nimerit.

Sfântul Vasile cel Mare: La bun stăpân...

Deceneu: Dar că mai înainte, la un alt stăpân, într-un sat îndepărtat...Un stăpân rău la suflet. Niciodată nu era mulțumit.

Sfântul Vasile cel Mare: Hain, hapsân!

Deceneu: Și uite-așa, îl lua de urechi și îl răsucea. Sluga răsuci strachina cu mămăliga împăturată, ca să arate stăpânului de față, cum îl învățea de urechi, vechiul stăpân. Apoi sluga tăcu și începu să mănânce în continuare.

Sfântul Vasile cel Mare: Foarte bine, foarte bine, trebuia să mănânce. A venit de la lucru. Era flămând.

Deceneu: Începu să mănânce și stăpânul.

Sfântul Vasile cel Mare: Prea bine. Și el venise de la lucru. Și el era flămând.

Deceneu: Sluga mânca rar, fără grabă, ca de obicei, din jumătatea de strachină dinspre el. Și stăpânul mânca, dar din când în când se oprea din mâncat. Se gândea la ceva. Ii trecea lui prin gând ceva.

Sfântul Vasile cel Mare: Să mănânce, Deceneu. Nu-l zori, că ne spune el după ce mănâncă. Nu-i așa?!

Deceneu: Asa e, așa...Și stăpânul acesta se miră, ce stăpân rău avusese sluga.

Sfântul Vasile cel Mare: Pe drept cuvânt.

Deceneu: Și zici, grăi el de la o vreme către slugă, că, uite-așa te răsucea de urechi! Și răsuci și stăpânul strachina cu mămăligă împăturată. Și iar se puseră pe mâncat. Și înțelese stăpânul că dracul își băgase coada în casă. Nevastă-sa punea brânză și unt numai în jumătatea dinspre bărbatul ei, iar de partea slugii, numai mămăligă goală. Așa au făcut grecii tăi, Sfinte Vasile cel Mare! S-au urcat, în biserică, la conducerea neamului daciesc și au luat de partea lor, tot ce se putea lua. Până și limba din biserici și școli. Școlile, știm toți, tot în biserică erau, dar și pe lângă regi. Așa că Sfinte Vasile cel Mare, întorc și eu farfuria, așa cum ai întors și Sfînția Ta, convorbirea dintre noi, de câte ori ai vrut.

Sfântul Vasile cel Mare: Chiar de câte ori am vrut?

Deceneu: Chiar.

Sfântul Vasile cel Mare: De ce nu ai întors-o și dumneata? De ce n-ai întors farfuria la loc?

Deceneu: Iaca o întorc. Și o întorc de câte ori o vei răsuci. Ai spus, Sfinte Vasile cel Mare, despre grecii Sfînției Voastre, că, din nefericire, îndepărtându-se de iubirea divină, s-au surghiunit per ei înșiși, față de Dumnezeu.

Sfântul Vasile cel Mare: Da, am zis și eu, colea, o vorbă.

Deceneu: Apoi, Sfînția Voastră repede a cotigit-o, mutând vorba la nenorocirile pricinuite dacilor, de către sârbi și bulgari.

Sfântul Vasile cel Mare: Mă prefac a nu auzi cum te exprimi, Deceneu, dar îți amintesc ce am zis: Că sârbii și bulgarii și grecii mei au lovit în mod neîngăduit în traci. Și azi se mai opintesc să îi mai afunde în moarte.

Deceneu: Așa e.

Sfântul Vasile cel Mare: Atunci ce vrei, Deceneu? Ai găsit în târg, sămânță de ceartă?

Deceneu: Mi-ai pus o întrebare de m-am tulburat și m-am tot dus după răspunsul ei. Cum spunea Sfinția Voastră? M-ați deturnat.

Sfântul Vasile cel Mare: Eu?

Deceneu: Da, Sfinția Voastră. Ca de ce am renunța la numele de Dacia. Și mă tot întrebai și mă tot duceai mai departe de grădina cu grecii Sfinției Voastre. Eu deschiseseam vorba despre independența religioasă a a latinilor carpato-balcanici, prin Arhiepiscopia Iustiniana Prima. Și s-a înlăcrimat sufletul Sfinției Voastre. Doar știți de ce.

Sfântul Vasile cel mare: Știm amândoi. La ce bun să mai discutăm și să ne tulburăm amândoi.

Deceneu: Adevărul tulbură, Sfinte Vasile cel Mare?

Sfântul Vasile cel Mare: Formularea mea a fost nefericită. Nu așa ceva am gândit.

Deceneu: Nu pentru noi, Sfinte Vasile cel Mare, ci pentru dumnealor. Iată ce frumos dorm. (*Arată spre sală*). Pentru ei trebuie să discutăm. Spre a se face lumină.

Sfântul Vasile cel Mare: Să discutăm, Deceneu.

Deceneu: Despre ce?! Despre cuvintele slave, care și azi le mai alungă din limba noastră pe cele daciești?! Cu abilitate m-ai deturnat și pe teren lingvistic, răsucind convorbirea noastră în așa fel, încât să nu se facă lumină.

Sfântul Vasile cel Mare: Cum, n-am făcut lumină?!

Deceneu: Lumină deplină, Sfinte Vasile cel Mare! Nu va fi lumină deplină peste neamul meu și nici trezirea din somnul cel de moarte, dacă nu se știe și ce au făcut grecii. Așa că, Sfinte Vasile cel Mare, neamul meu trebuie să afle adevărul! Nimeni nu se mai atinge de strachină, nici Sfinția Voastră! (*Pentru sine*) Nu-i dușmănim pe greci. Avem și izvoare tainice comune. Lumini. Doar că grecii sunt neamul care acceptă cel mai greu glasul adevărului. Nici azi nu mărturisesc, limpede, de când au venit în Grecia și ce anume au făcut ei și ce anume au luat de la cei pe care i-au găsit în Grecia.

Sfântul Vasile cel Mare (*Pentru sine*): Te pui cu dacienii?! Totdeauna a fost așa!

Deceneu (*Pentru sine*): Așa, așa, știe tot, dar dacă nu îl iau de scurt, pot trece vremile, iar vremile îi vor îngropa și mai adânc pe ai mei. (*Către Sfântul Vasile cel Mare*). Să ne întoarcem, Sfinte Vasile cel Mare, la

isprăvile grecilor. Isprăvile grecilor și martirizarea neamului daciesc. Să începem, așa, gospodărește. Cu cele de început, de pe la anul șapte sute, până la anul o mie două sute. Că așa, cu limba noastră dacolatină, cu numele de Dacia, cu slavonismele băgate cu anasâna, prin biserică, în capul românilor și în cancelariile domnitorilor, iese un ghiveci. Îți simt gândul, Sfinte Vasile cel Mare. Încerci să mă deturnez iar. Da, da, limba daciană este limbă de izvor latin. El este activ și-l murmurăm, în cuvinte și azi, în mileniul al treilea. Dar gata, Sfinte Vasile cel Mare. Să facem o înțelegere. Să analizăm faptele, gospodărește, pas cu pas. Dacă nu, alta cale nu există, voi cere o audiență la Tronul Ceresc.

Sfântul Vasile cel Mare (*Sare ca ars*): Nu, nu e cazul, doar știi, nimic și nimeni nu mă clinește din eternitatea adevărului. Iar dreptatea se va împlini, după voia Domnului nostru Iisus Cristos, în Adevăr! Eu sunt calea, adevărul și viața, zice Domnul.

Deceneu: Prea bine! Deci înapoi la împăratul Iustinian, dacolatinul nostru, mândria întregii ortodoxii și mai cu seamă a grecilor.

Sfântul Vasile cel Mare: De bună seamă, de bună seamă, Deceneu.

Deceneu: Dacolatinul nostru de la care Sfinția Voastră m-a aruncat la sârbi și bulgari și la schimbarea numelui țării mele din cel de Dacia în cel de România, de nu mai ajungeam la înmormântarea neamului meu, decât...în mileniul al patrulea...Iar acest împărat Iustinian, care domnea la Constantinopol, peste imperiul roman de răsărit, s-a născut la sudul Dunării, în Dacia Mediterranea, în ținutul Naissus. Aici cu o sută de ani mai înanite, păstorise Sfântul episcop dac Niceta de Remesiana. Acest împărat Iustinian, înființează, în anul 535, o arhiepiscopie pentru noi, latinii orientali. O arhiepiscopie autocefală. Arhiepiscopia noastră, a dacilor.

Sfântul Vasile cel Mare: Cu alte cuvinte independență religioasă.

Deceneu: Îmi pare bine, Sfinte Vasile cel Mare, că ai ținut mine.

Sfântul Vasile cel Mare: Dar îmi pare că nu tocmai peste toți. În sud-estul României cum rămâne?

Deceneu: Mulțam! De aici încolo, oricum s-ar întoarce strachina, adevărul e tot la mine. Iar pe dumnealor (*Arată spre sală*), pas cu pas, am să-i trezesc, până când vor lua cu asalt toate potrivniciile!

Sfântul Vasile cel Mare: E clar...Nu pe mine trebuie să mă convingi, ci pe ei (*Arată spre sală*) și pe alții și pe grecii mei. Când vor începe să riposteze, împreună, s-a terminat cu tine, Deceneu.

Deceneu: Mulțam, Sfinte Vasile cel Mare. Văd că te preocupă totuși persoana mea, nu adevărul. Da, noi românii...

Sfântul Vasile cel Mare: Românii?

Deceneu: Pe mine nu mă deranjează denunțarea de român, dacă nu o uit pe cea de dac.

Sfântul Vasile cel Mare: O lași la o parte pe cea de get?

Deceneu: Nicidecum. E tot așa cum nu o las pe cea de oltean sau moldovean, sau bucovinean, sau dobrogean, sau basarabean, sau bănățean, sau ardelean, față de cea de român. Așa ceva reprezintă denumirea de get, față de cea de dac. Ambele, denunțări străvechi pentru Neamul Dacian. Vezi, Sfinte Vasile cel Mare, așa cum Sfinția ta mă oprește de la rostirea adevărului, despre greci, tot așa se opun și grecii tăi. Spiritul lor din Biserica Ortodoxă Română. Preoții români, care spiritual, sunt păstrătorii bisericii constantinopolitane. Și purtători ai imperiului bizantin, alături de preoții ortodocși ai celorlalte neamuri ortodoxe.

Sfântul Vasile cel Mare: Explică-te. Cum poți spune așa ceva?!

Deceneu: În legătură cu grecii tăi? Se opun adevărului. Nu iubesc adevărul.

Sfântul Vasile cel Mare: Nu, nu...

Deceneu: Am înțeles, am înțeles... Cum pot spune o enormitate. Simplu și limpede ca bună ziua. Imperiul bizantin a dispărut ca stăpânire teritorială, imperială, dar spiritul lui nu a dispărut. S-a mutat în bisericile ortodoxe. Numai că la noi, față de celelalte neamuri, are și un caracter distructiv.

Sfântul Vasile cel Mare (Pentru sine): Mi-e milă de Deceneu. Cu adevărat, un imperiu împotriva sa!

Deceneu: La celelalte neamuri ortodoxe, constructiv. Așa la sârbi, bulgari, la ruși. Și zice Sfinția Voastră, că nimic nu o clintește pe Sfinția Voastră din eternitatea adevărului?

Sfântul Vasile cel Mare: Așa am spus.

Deceneu: Prea bine. Împăratul Iustinian, în dioceza Illiricum și Tracia...

Sfântul Vasile cel Mare: Sunteți voi latini, dar explică-le ce înseamnă diocesis, dacă tot zici că v-ați uitat limba.

Deceneu: Văd eu că faci tot ce se poate să plictisești spectatorii, poate poate se vor ridica și vor pleca și nu vor afla... Dar românii mei sunt răbdători. Știu ce așteaptă de la mine. Înțelegi, Sfinte Vasile cel Mare? În linie dreaptă spre adevăr! Dieceză sau eparhie, arhiepiscopie sau episcopie, același lucru... În dioceza Illiricum și Tracia, împăratul Iustinian reconstruiește, mărește sau consolidează peste șasesute de cetăți, de fortificații, din care, multe, de mare importanță, pe teritoriul României.

Sfântul Vasile cel Mare: Acestea sunt date exacte, cunoscute. Nu înțeleg ce vrei.

Deceneu (Către sală): Nu înțelege tocmai Sfinția Sa, care știe totul... (*Către Sfântul Vasile cel Mare*). În ținutul Aqvae a restaurat treizeci și șase de cetăți.

Sfântul Vasile cel Mare: Treizeci și șase. Așa e.

Deceneu: În cel al Remesianeii, treizeci.

Sfântul Vasile cel Mare: Da. Treizeci.

Deceneu: Acestea erau și o bază de lansare a unor atacuri preventive, sau de urmărire a oricăror năvălitori.

Sfântul Vasile cel Mare: Întocmai.

Deceneu: Grecii, cu armata lor imperială, spre sfârșitul secolului la VI-lea, fac pace cu perșii.

Sfântul Vasile cel Mare: Așa e. Dar tot nu înțeleg.

Deceneu: Eu nu cred... Mă rog, Sfinte Vasile cel Mare, o fac eu pe Sfinția Voastră să înțeleagă. Grecii vin cu armata la Dunăre, trec în România de azi și obțin o serie de victorii asupra avarilor și slavilor.

Sfântul Vasile cel Mare: Excelent. Doar nu era să-i lase să treacă prin sabie pe creștinii din imperiu și nici să-i mai chinuie pe dacii tăi liberi, din România de azi.

Deceneu: Adevăr grăiși, Sfinte Vasile cel Mare. Și acum, momentul adevărului. Fortificațiile lăsate de Iustinian și înaintașii săi, continuau să funcționeze și după Iustinian, sub Flaviu al II-lea, fost împărat între anii 565-578, și Tiberiu, fost împărat între 578-582, dar și pe vremea lui Mauricios, la sfârșitul secolului al VI-lea când, prin nebunia grecilor, granița imperială, statornicită de o jumătate de mileniu, va fi spulberată!

Sfântul Vasile cel Mare: Deceneu, nu! Nu! Nu! Nu!

Deceneu: De ce?

Sfântul Vasile cel Mare: Nu știu dacă grecii mei sunt pregătiți să recunoască adevărul!

Deceneu: În toată zguduitoarea lui manifestare.

Sfântul Vasile cel Mare: Cu toate catastrofalele lui urmări. Nu-i momentul, Deceneu!

Deceneu: Dacă așteptăm până vine iar Cristos pe pământ, neamul tău grecesc este pierdut. Trebuie scos de sub povara grozavului pacat!

Sfântul Vasile cel Mare: Fie după cuvântul tău, Deceneu.

Deceneu: Și după câteva victorii obținute asupra avarilor și slavilor, din motive bine ascunse până azi, de către greci, aceștia întorc spatele avarilor și vin în cetatea noastră, Novae, aici, pe pământul României, în Novae, fortificație de foarte mare însemnătate strategică, în stare să reziste ani de zile, oricărui asediu...Acum e acum, Sfinte Vasile cel Mare! Este Sfinția Ta în stare să mai poarte păcatul neamului grecesc? (*Sfântul Vasile cel Mare se prăbușește în metanie*). Comandanții greci, cu întreaga armată, absolut inexplicabil, părăsesc în mod neașteptat fortăreața strategică Novae. Dacii, uluiți și consternați, în loc să fugă după greci, se mobilizează pentru apărare,

dar nu mai au răgazul mobilizării unui număr suficient de luptători, nu au răgazul înarmării și organizării apărării. Vor pieri de piept cu avarii și slavii, care pătrund, aproape nestingheriți în fortăreață. Cataclism. Dacii, femei, bărbați, copii, toată suflarea este trecută prin sabie. Unde? Tocmai în locul de maximă siguranță în fața oricăror năvălitori!

Sfântul Vasile cel Mare: Doamne nu judeca pe grecii mei, după fărădelegile lor!

Deceneu: Și, incredibil, armata imperială renunță la întregul sistem de fortificații din jurul fortăreței Novae, fortificații pe ambele maluri ale Dunării. Avarii și slavii debordează în imperiu, înlăuntrul graniței imperiale. Pe unde? Prin zona de siguranță maximă! Prin zona de excludere a oricărei navăliri. Nimeni nu se aștepta la așa ceva! Și trec prin sabie toată suflarea daciască din fortificațiile de pe ambele maluri ale Dunării și din împrejurimile apropiate. Eroismul dacilor e fără seamăn. Surprinși de dușman, nu trenură! Nefrica lor de moarte a impresionat Cerul! Ei sunt aici, cu mine! Și ne vom întoarce pe pământ, la marea confruntare, la judecata de apoi, când minciuna nu mai e posibilă. Dacă nu cumva ne vom întoarce până atunci! Dar aceasta este taina noastră. *(Pauză)* Să nu mai lungim vorba. I-au lăsat grecii pe slavi și avari, să facă ce aveau de făcut, să-i căsăpească pe dacieni. În schimbul uciderii dacilor, au primit dreptul de jefuire nestingherită a municipiilor și satelor daciești!

Sfântul Vasile cel Mare: Doamne!

Deceneu: Apoi avarii și slavii n-au mai vrut să treacă Dunărea înapoi, să se retragă, în afara imperiului, cu prăzi cu tot. Prăzile, într-adevăr, imperiale! Și n-au mai plecat. N-au plecat nici bulgarii, nici sârbii! Doar avarii au dispărut, măcinați de vreme! Și, Doamne, ce poftă sălbatică, de sânge și distrugerii, au avut în fața bisericilor! Și în interiorul bisericilor...

Sfântul Vasile cel Mare: Doamne nu-i judeca pe greci, după fărădelegile lor!

Deceneu: Că tot așa au făcut grecii și cu turcii! I-au adus în Dacia maritimă, pe atunci inclusă în imperiu, i-au adus în Balcani, ca să se folosească de ei împotriva altora, apoi nu i-au mai putut scoate afară. Dar asta e o altă poveste. Și acum...

Sfântul Vasile cel Mare: Nu, nu, asta nu! Deceneu, nu!

Deceneu: Văzând că nu mai pot scăpa de năvălitori, și-au zis să scape măcar de daci. I-au creștinat pe bulgari, trecându-i prin ascuțișul sabiei. I-au creștinat pe rușii chievieni. În Serbia de azi și în Bulgaria de azi, autohtonii, dacii, fuseseră, cam jumătate din ei, trecuți prin sabie. Așa s-a făcut loc pentru noii sosiți. Dar grecii pun la cale încă o grozăvie, care a clătinat iar Tronul Ceresc. Pentru ca ierarhii greci să fie conducătorii religioși ai tuturor

slavilor, de la Kiev, din Slovacia, din Serbia, din Bulgaria, sub liturghia grecească, stârnesc în continuare pe slavi, împotriva noastră, împotriva singurului popor latin din această parte de lume. Acum am fost ruși de Europa latină. Înconjurați peste tot de către slavi. Migrațiile slavilor spre apus...Pătrunseseră în Panonia, iar Panonia era teritoriul de la apus de Budapesta, unind pe slavii din Moravia și Cehia, cu cei din Serbia. Ungurii încă nu ajunseseră în Europa. Când vor veni se vor stabili în Panonia. Noi, poporul latin oriental, poporul daciesc, aveam liturghia în limba noastră, în limba latină! Și au hotărât grecii să lichideze liturghia dacolatină! Nu numai în Dacia, de acum micșorată, ci și de la dacii căzuți sub stăpânirea bulgarilor și sârbilor. Și pentru a-și atinge acest scop, s-au folosit de săbiile slave. Altfel, nu le-ar fi fost cu putință. Și toate acestea, cu mult înaintea stârnirii și mobilizării militare a ungarilor, împotriva dacolatinilor. Și ei, ungurii, creștinați tot prin ascuțișul sabiei. Pe unguri i-a stârnit Roma. În secolul al XI-lea. Și Roma a răsuflat ușurată. Ungurii jefuiau, de peste un secol, Europa Occidentală. Fie să amintim doar că i-a jefuit pe germani, francezi, spanioli, italieni.. De acum, Roma a reușit să-i direcționeze spre răsărit. Mulțumim...Și azi mai suntem mințiți, că asemenea grozăvii, care au însângerat Cerul, ar fi fost făcute numai de către Roma catolică, prin brațul înarmat al ungarilor! Nici o vorbă despre greci.

Sfântul Vasile cel Mare (*Se ridică. Se împleticește*): Doamne, unde să mă duc dinaintea feței Tale? N-am unde! Doamne, cât suferi! Și azi te răstignim! Și nu ca altădată, evreii. Acum și noi, neamurile! Te răstignim! Mare adevăr ai spus, să nu judecăm pe nimeni.

Deceneu: Și acum o rog frumos pe Sfinția Voastră, Sfinte Vasile cel Mare, să mă lase singur cu ai mei (*Arată spre sală*). Așa cum grecii tăi, încă te mai țin răstignit, răstignitul este Iisus Cristos, e timpul, acum, să rămân singur, cu ai mei, să îmi mărească durerea, suferința, sau să mi-o aline. Oare mă vor auzi?

Sfântul Vasile cel Mare: Știu eu?! (*Deceneu îl conduce pe Sfântul Vasile cel Mare înafara scenei*).

Scena IV

(*Deceneu, într-o splendidă și simplă costumație sacerdotală, în alb, cu stilizare de costum național*).

Deceneu: Deci în secolul al VI-lea aveam o arhiepiscopie autocefală, cum am spune azi, o patriarhie. În bisericile noastre se slujea în limba latină, limbă pe care tot dacul o înțelegea, pentru că era limba lui. Știți prea bine că la începutul mileniului al II-lea, ni s-a băgat pe gât, cu forța, liturghia greacă

în limba slavă. Apoi, după sute de ani, liturghia greacă a fost tradusă în limba română. În parte în limba română, în parte a rămas în limba slavonă. Partea rămasă în slavonă s-a românizat întrucâtva, alungând limba română din limba română (*Pauză*). Câți știți, dragii mei că Te Deumul "Pe Tine Te laudăm Doamne" a fost scris în secolul al IV-lea și a fost în uz, în bisericile noastre, până în secolul al XIII-lea? Cinstit ar fi fost ca în liturghia de azi, grecească, acest Te Deum să rămână în original, în limba latină, spre a se păstra vie conștiința continuității noastre de neam și de limbă. Da, frate dac (*Arată spre sală*) te aud. Da, îți aud gândurile, de parcă ar fi rostite cu voce tare. Te aud. Zici că nu ar pricepe nimeni latina. Deci este bine că s-a tradus din latină în română... Dar, dacul meu drag, opinia ta că cei de azi, nu mai știu limba strămoșilor, este inexactă. Ești înmormântat de viu. Altul trăiește în locul tău. Un străin. Pentru ca nu e vorba de o traducere...Nu sunt limbi diferite...

O voce (*Blândă. Din mai multe difuzoare, din sală. Prin repetare*): Deceneu, îi fi vreun fachir. Scoate-ne din mormânt și fă-ne să înțelegem limba latina.

Deceneu: Cu plăcere (*Fredonează, cântă un fragment din Te Deum. O frază melodică se aude în sală, la difuzoare, inclusiv la cele de pe scenă. Toate difuzoarele vor fi, pe cât e posibil, ascunse privirii, mascate*). Cu primul text latin vă voi scoate dopurile din urechi, apoi, la celălalt veți tresări în mod plăcut, de parcă ați fi în bisericile din primul mileniu creștin. De parcă sunteți și înțelegeți tot ce auziți. Te aeternum...(Se citește *Te eternum*). Te aeternum patrem. Pe tine eternule părinte. Mai repet o dată, dar nu înainte de a te ruga, pe tine, care mă făcuși fachir, să răspunzi, simplu, prin da sau nu, dacă ai înțeles. Te aeternum patrem. Pe Tine eternule Părinte. Ai înțeles?

Vocea (*La difuzor*): Am înțeles. Am înțeles (*La un alt difuzor*). Am înțeles (*La altul*).

Deceneu: Omnis terra veneratur. Tot pământul Te venerează. Ai înțeles?

Vocea: Da, am înțeles.

Deceneu: Te rog să fii atent. Te rog să fii atent la o altă versiune: Te aeternum Patrem omnis Terra veneratur. Pe Tine veșnicule Părinte tot pământul Te cinstește. Care versiune are limpezimea apelor de munte? Ce traducere este mai expresivă, mai înălțătoare? Pe Tine eternule Părinte tot pământul Te venerează, sau, Pe Tine veșnicule Părinte tot pământul Te cinstește?

Vocea: Prima traducere (*Se repetă răspunsul și la un alt difuzor. Si iar, prin suprapunerea vocii*).

Deceneu: Mulțumesc. Te rog să fii cu luare aminte, frate dragă. Te aeternum Patrem omnis Terra veneratur-Pe Tine eternule Părinte tot pământul Te

venerează, este una și aceeași limbă, în ușoara ei evoluție fonetică de-a lungul secolelor. Dar ce au făcut drăguții noștri de preoți? În loc de cuvântul strămoșesc, latin, în loc de cuvântul "etern" au introdus în liturghie cuvântul slav, "veșnic" și ne-au tot bombardat cu el, până ni l-au introdus în creier. În loc de atât de expresivul cuvânt latinesc "venerează", au introdus slavul "cînstește". Sigur, putem respecta pe cineva, adică îl putem cinsti, la nevoie și cu un pahar de țuică, dar a venera, este limpede și neamenstecat cu mâlurile ce nu au loc în lumea pură a conștiinței. Dragul meu dac, frate dragă, operația de extregere a dopurilor din urechi s-a încheiat cu bine. Dar nu numai din urechiel tale!

Vocea: Demonstrează. Cum nu numai din urechile mele? Vrei să spui că nici ei nu mai au dopuri în urechi?

Deceneu: Nici.

O altă voce (Tot prin satția de amplificare): Nici eu?

Deceneu: Nici.

A treie voce: Nici eu?

Deceneu: Nici. (*Continuă. A se desfășura totul cu răbdare sfântă și cu blândețe*). Pieni sunt caeli (*Se citește "celi"*) et terra. Pline sunt cerurile și pământul. Pieni sunt caeli et terra. (*Pauză*) Salvum populum Tuum Domine. Salvează poporul Tău Doamne. Salvum populum Tuum Domine. (*Pauză. Tot cu blândețe*) Pe unii, buni patrioți, buni români, să mă ierte înaltele fețe bisericesti, că la Domniile Lor mă refer, i-a deranjat cuvântul strămosesc... (*Trece la o altă idee, cu alt ton*) O clipă. Te rog să-mi răspunzi dintr-o răsuflare, ce înțelegi, mă refer la un cuvânt liturgic, pe care îl auzim zilnic, de sute de ani, ce înțelegi prin cuvântul "a mântui"? Hai, te rog, răspunde-mi!

Vocea (Difuzor, în sală. Difuzoarele din sală să fie cuplate cu cele de pe scenă, pentru ca întreaga sală să audă replicile, prin repetare): Păi, prin a mântui înțeleg a mântui, are înțelesul de a mântui.

Deceneu: Curat murdar! Vorba lui nenea Iancu. Și încă în ce domeniu! În cel spiritual de vârf! Al credinței. Al conștiinței. Da, da, credința trece prin limpezimea conștiinței. A mântui, luminează conștiința creștinului de azi? Dar să intrăm iar în bisericile din mileniul întâi și să ne ascultăm preoții de atunci: Salvum pupulum Tuum Domine. Cuvântul strămoșesc "salvum", salvează, i-a deranjat pe românașii noștri și l-au înlocuit cu unul străin, cu cel de "mântuiește". (*Pauză. Apăsă*) Tu rex gloriae Cristi. Tu Cristoase, rege al gloriei. Tu rex gloriae (*Se citește "glorie"*) Cristi. Toate cuvintele sunt pe înțelesul frățiilor voastre, pentru că sunt în sângele și sufletele voastre, acolo unde sălășluiesc strămoșii noștri. Dar textul a fost tradus într-o limbă stranie, jumătate română, jumătate străină, de parcă noi am fi jumătate

de oameni! Tu Cristoase rege al gloriei, a devenit Tu cristoase împărat al slavei. În loc de "rege al gloriei, "împărat al slavei". Așa ni s-a pregătit dependența politică față de Moscova, pe cărările hipnotice ale cuvintelor (*Rar, apăsător*) În Te Domine speravi. În Tine Doamne am sperat. În Te Domine speravi, (*Cu voce liniștită, cu blândețe*) a fost tradus: În Tine Doamne am nădăjduit. (*Cu accent slav*) Nadejde! Iar i-a supărat pe unii cuvântul nostru "a spera". Hai să-l cinstim, cu vodcă, pe Dumnezeu, la un colț de masă, iar lui Stalin slavă, slavă să-i cântăm!...Că limba noastră e infirmă și deci să o proptim, să se răstoarne mai ușor în mormânt. (*Tot către sală*) Mersi, dragă colega! Te-am auzit. Doar ți-am spus că aud gândurile, de parcă ar fi rostite cu voce tare. Numai că între a îmbogăți o limbă și între a o alunga din biserică și școală, e o mare diferență. Ortodoxia e una și trădarea unui popor e alta. Întoarcerea la limba strămoșească este un act de eliberare și nu unul împotriva ortodoxiei. Eliberarea părții de răsărit a României- a Insulei Șerpilor, a Basarabiei, a Nordului Bucovinei, a ținutului Herța- se poate face numai dacă începem să ne eliberăm interiorul nostru sufletesc! Dar să fim bine înțeleși, nu vom scoate din circuitul limbii române vorbite, sau scrise, cuvintele slave introduse abuziv în limba noastră. Nu, în nici un chip. Dar atât vom face, le vom împinge afară din biserică și în locul lor vom reinstala cuvintele noastre strămoșești. Acum, cele strămoșești, sunt înțemnițate, sunt ținute înapăra circulației lor libere. Ei, dragii mei daci, așa-i că nu vă mai speriați de numele nostru de daci, cum nici eu nu mă sperii de numele nostru de români?! Noi, dacii, i-am răs, victorioși, morții, în față, și tot victorioși ne-ntoarcem la viață! (*Fraza se reia la microfoane de mai multe ori*).

Scena V

(*Același decor ca mai înainte. Deceneu, costumat ca în scena precedentă*).

Deceneu: Sfinte Vasile cel Mare, gata, poți să vii. (*Pauză. Către spectatori*) Când vine, încetez, dar nu pot sta așa, în fața dumneavoastră, fără să spun nimic. (*Privește spre culise*) Sfinte! (*Pauză*) Frați creștini, să profităm de ocazie și să ne rugăm: În nume Patris, et Filii et Spiritus Sancti. Amen. În nume Tatălui și a Fiului și a Sfântului Spirit. În nume Patris, et Filii et Spiritus Sancti. De ce "În nume Tatălui și a Sfântului Duh"? De ce ni s-a dat un șut, la spate, după mai mult de o mie de ani de tradiție nou testamentară? Slavul "duh", pe vremea aceea era cam pădureț. Sărman. În altarul nostru nu își avea locul. În altarul salvilor, da, era firesc. Ușurel, ușurel, primea adâncimile spirituale biblice. Știm cu toții că asupra cuvântului slav "duh", s-a practicat un transplant de conținut, din partea cuvântului latin "spirit".

Un călugăr ortodox (*Se urcă pe scenă*): Deceneu, am stat cuminte, în sală, așa cum îi stă bine unui spectator.

Deceneu: Sunteți un cuvios părinte călugăr ortodox. Spuneți Părinte adevărul și numai adevărul. Spune tot ce ai pe suflet.

Un călugăr ortodox: Cuvântul ”duh” are anumite nuanțe de conținut, acestea fiind contribuția ortodoxiei la îmbogățirea creștinătății.

Deceneu: Vreți să spuneți că s-a îmbogățit creștinismul, cu frica de noapte, care brăzda sufletele slavilor migratori, necreștinați?

Un călugăr ortodox: Nu.

Deceneu: Sunt de acord cu interpretările specifice, dogmatice, la ortodocși. Dar tot atât de simplu ar fi fost ca înțelesul de spirit, la ortodocși să fie mai nuanțat decât la catolici. Șovinism, acesta e cuvântul, Părinte. I-ați urât pe daci. Și ați acționat în mod șovin și asupra limbii lor.

Un călugăr ortodox: Nu eu, nu preoțimea de azi.

Deceneu: Cuvioșia voastră, nu, ceilalți, se va vedea, după cum se vor implica în efortul de eliberare.

Un călugăr ortodox: Deceneu, limba unui neam nu e nici catolică, nici ortodoxă.

Deceneu: Adevărat ai grăit, Părinte. Ce păcat avea neamul daciesc? El era și este latin, ca și galii, hispanii, italienii, portughezii. Ca toate popoarele latine.

Un călugăr ortodox: Nici un păcat.

Deceneu: Unirea greco-slavă, pe plan religios, sub conducerea imperială a ierarhilor greci, a însemnat declanșarea, în biserica noastră, în secolul al XIII-lea, a unui holocaust, a unui genocid. Preoților daci, am în vedere pe copiii manuscriselor religioase latine, li s-a tăiat mâna, ca să nu mai poată scrie. Preoților care continuau să officieze în limba latină, li s-a tăiat limba. Ierarii Patriarhiei de Constantinopol au pus la cale năvălirile militare ale bulgarilor, în Muntenia, pentru mutilarea preoțimii autohtone. La fel au făcut cu preoții daci din Bulgaria. Documentele sunt clare și fac parte din corpusul celor mai prețioase documente ale statului bulgar. Și cum toți preoții officiau în limba latina trupul haric al lui Cristos a fost stropit cu sângele dacilor martiri. Incursiuni militare în numele lui Cristos, pentru a martiriza preoții lui Cristos. Dar cu ce au fost diferite aceste incursiuni, ale slavilor creștinați, numiți acum bulgari, față de cele ale slavilor păgâni, cărora li s-au deschis porțile Balcanilor, de către greci? Și iată, așa apar ierarhii greci și liturghia greacă, în limba slavă, în chiar bisericile episcopale, ale Principatelor Române! Curat murdar! Părinte, au deschis grecii, porțile Europei și pentru turci?

Un preot ortodox (*Pleacă frunte în jos, afirmativ. Cu voce stinsă*): Da...(*Călugărul, în tăcere și smerenie, se retrage, pleacă de pe scenă*).

Deceneu (*Rămas singur. Către sală*): Dar cu Crezul cum rămânem? Credo in unum deum. Cred în unul Dumnezeu. Credo in unum Deo. Preoții daci ai Noului Testament s-au bucurat de acest Crez, mai mult decât oricine din lumea aceasta. Sinodul de la Niceea, din anul 325... Episcopii de la Niceea sunt în cer, în gloria eternă a lui Cristos. Dar preoții noștri ortodocși, din mileniul doi și din prima parte a mileniului al treilea? Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesia. Și-ntr-una sfântă, catolică și apostolească biserică. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesia. Dacă îi incomoda cuvântul catolică, de ce nu l-au tradus prin "universală"? Catolică înseamnă universală. Și-ntr-una sfântă, universală și apostolică biserică. Au introdus însă slavonul "sobornicească", săvârșind o mare abatere dogmatică. De necrezut! Da, dogmatică! "Sobor" înseamnă "grup", "adunare" și, în fine "sinod", ceea ce nu e tot una cu universală. Sobornicească nu are același înțeles ca universală. Preoții daci au preferat să fie răstigniți, decât să renunțe la litera și spiritul Crezului. (*Cu alt ton*) Sfinte Vasile cel Mare, te rog să nu mai întârzii (*Și în continuare, liniștit, rar, clar*) Dar să profităm de ocazie și să revenim la Tatăl Nostru – et ne no inducas in tentationem, a fost tradus cu un cuvânt slavon, de nici azi nu-i știm prea bine înțelesul...Și nu ne duce pe noi în ispită (*Pauză*) Sed libera nos malo. Si ne eliberează pe noi de cel rău. Sed libera nos malo, a fost tradus în așa fel încât să nu știm ce zicem. În loc de "și ne eliberează pe noi", ni s-a servit traducerea "și ne mântuiește pe noi". În toate dicționarele, cuvântul "mântuiește" este considerat de origine maghiară. Dar fie el de altă origine, a fost introdus în biserica noastră, cu sabia. Poate să fie chiar dacic, ieșit din vremi trecute din uz? Să-i pătrundem miezul, înțelesul, altfel...Deci drăguții noștri de preoți înlocuiesc cuvintele noastre latine, cu cele slave, sau chiar cu maghiarisme. Sau grecisme. Numaim latine să nu fie! Sed libera nos malo-și ne eliberează pe noi de cel rău, a devenit "și ne mântuiește pe noi de cel viclean..."Ca să-l păcălim și pe dracu! Că nici dracu nu mai știe ce zicem!

Sfântul Vasile cel Mare (*Se aude din culise*): Deceneu, Deceneu, m-ai chemat? Iată-mă, am venit! (*Deceneu îi merge în întâmpinare, ieșind din scenă*).

Scena VI

Deceneu și Sfântul Vasile cel Mare intră în scenă. Se opresc în mijlocul scenei.

Sfântul Vasile cel Mare: Ei, cum stai? (*Arată spre sală*).

Deceneu: Neașteptat de rău.

Sfântul Vasile cel Mare: Presimțeam eu.

Deceneu: Tocmai îi plictiseam.

Sfântul Vasile cel Mare (Pentru sine): Complet surzi. Nu-l mai aude nimeni. Ce adânc dorm! Nici un vis de la Decebal până în secolul al XIII-lea. Nici vise nu mai au, de așa somn greu sunt cuprinși! Scap și eu mai ușor. (*Apoi către Deceneu*) Cum ziseși? Dormeau. Dormeau în timp ce le vorbeai?

Deceneu: Cam așa. Au învățat așa de repede limba strămoșească, încât am început să-i plictisesc...

Sfântul Vasile cel Mare: Poooftim?!

Deceneu (Imitându-l, arătând spre sală): Poooftim! Aud perfect. Operația descoateră a dopurilor din urechi a reușit sută la sută.!

Sfântul Vasile cel Mare: Și acum ce urmează?

Deceneu: Să nu mai judece pe nimeni. Să ne judecăm, fiecare pe el însuși. Eliberarea se face prin noi înșine, prin fiecare om în parte.

Sfântul Vasile cel Mare: Înseamnă că eu am scăpat...

Deceneu (Către sală): Așa că nu ați înțeles ce a vrut să zică? Vă pot spune anticipând, că veți asista la răstignirea Sfântului Vasile cel Mare. Păcatele neamurilor ținutiesc pe crucea suferinței, atât pe Cristos, cât și pe sfinții săi, pe sfinții neamurilor! (*Către Sfântul Vasile cel Mare*) Gata, prezența noastră fizică în lumea aceasta s-a terminat.

Sfântul Vasile cel Mare: Nuuuu!

Deceneu: Deci dacii aveau o arhiepiscopie auto-cefală, egală patriarhiilor de Constantinopol și a Romei. În afara arhiepiscopiei Iustiniana a rămas Dacia maritimă-zona Tomis, Calatis, Histria și...Vicina-Isaccea de azi.

Sfântul Vasile cel Mare: Nu, nu. (*Îndurerat*) Știu unde vei ajunge.

Deceneu: Deci nu mă mai întreb de ce Dacia maritimă-Dobrogea de azi, deci inclusiv Cadrilaterul, nu făcea parte din arhiepiscopia dacilor?

Sfântul Vasile cel Mare: Nu, nu te întreb!

Deceneu: Bine, atunci o să vorbesc de unul singur. Uite, vorbesc eu cu mine. Pentru că Dacia maritimă-Moesia Inferior-apartine religioasă de Patriarhia de Constantinopol. Cu alte cuvinte de capitala imperiului. Datorită acestei situații vor reuși grecii să impună, aici, liturghia greacă și de aici în întreaga Țară Românească.

Sfântul Vasile cel Mare: Te rog, Deceneu, te rog. Nu! Nu mai pot!

Deceneu: Limba oficială în această parte a Daciei, atât în relațiile civile, cât și în cele bisericesti, era tot limba locului, limba latină, limbă oficială în întreg imperiu.

Sfântul Vasile cel Mare: O, nu, nu! (*Se aude un tunet înfundat, rău prevestitor*).

Deceneu: Nu e lipsit de semnificație faptul că împăratul desprindea dioceza Traciei...(*Mai mult pentru sine*) Dar mai știu dacii din mileniul trei unde era Tracia?

Sfântul Vasile cel Mare: Nu, nu știu. Neapărat trebuie să le spui.

Deceneu: Da?

Sfântul Vasile cel Mare: Da.

Deceneu: Unde e Turcia europeană și Bulgaria de sud est.

Sfântul Vasile cel Mare: Un pic mai mare.

Deceneu: Nu te contrazic.

Sfântul Vasile cel Mare: În secolul al XX-lea...

Deceneu: Nu, asta sigur nu se mai știe...După războaiele balcanice, toate țările din Balcani căzuseră de acord ca Traciei să i se redea statutul de țară. În felul acesta, Tracia devenea o țară tampon între Grecia, Turcia și Bulgaria.

Sfântul Vasile cel Mare: Și s-a cerut acordul marilor puteri.

Deceneu: Și s-a găsit una, care, din prieteșug fața de Marea Neagră și Strâmători, s-a hotărât să sprijine Turcia. Printr-un veto. Și așa nu a mai apărut Tracia pe harta lumii. Te simți mai bine, Sfinte Vasile cel Mare?

Sfântul Vasile cel Mare: Mă simt, Deceneu.

Deceneu: Atunci, spune-le, Sfinția Ta, cine a avut interes la Strâmători, prin Turcia, pe care o controla. Spune-le cine a băgat Tracia în mormânt!

Sfântul Vasile cel Mare: Anglia!

Deceneu: Mulțumesc. Împăratul Iustinian desprinde din dioceza Traciei, provincia Scythia Minor și Moesia Secunda și le subordonează unui questor iustinianus exercitus. Știe Sfinția Voastră că Scythia Minor și Moesia Secunda cuprind teritoriul străbun de la răsărit de gurile Nistrului, sudul Basarabiei, Dobrogea cu Cadrilaterul și, în continuare, partea de sud a Dunării, până la Dacia Ripensis? Știe. Și mai știe de ce și-a numit tocmai aici Iustinian un questor iustinianus exercitus. Și pentru a-i proteja și a-i liniști pe dacii de aici! Ca un fel de garanție, că își vor păstra rânduialile lor religioase și limba lor latină, chiar dacă rămăseseră sub jurisdicția religioasă a Constantinopolului.

Sfântul Vasile cel Mare: O, nu, nu, Deceneu, era așa de bine, aici, printre oameni, în mileniul al treilea!

Deceneu: Bine, în neadevăr și minciună?

Sfântul Vasile cel Mare: O, nu, nu! Iertare, Doamne, iertare! (*Privește spre cer*).

Deceneu: A lua Patriarhiei de Constantinopol orice jurisdicție asupra tuturor dacolatiniilor ar fi fost echivalent cu un dezastru, cu mari tulburări în capitala imperiului. Totuși...

Sfântul Vasile cel Mare: Totuși...

Deceneu: Totuși.

Sfântul Vasile cel Mare: Deceneu, mi-e din ce în ce mai greu.

Deceneu: Te răstigniră, Sfinte Vasile cel Mare atât de strașnic...Și te păzesc, sus, pe cruce, să rămâi, acolo, atârând de viu. Totuși...

Sfântul Vasile cel Mare: Totuși Patriarhia de Constantinopol fusese deja limitată, în cadrul democrației creștine...

Deceneu: Frumos zis, democrația creștină...Fusese limitată, cu excepția Traciei și a unei părți din Dacia, la teritoriul de limbă greacă.

Sfântul Vasile cel Mare: Și ce-i rău în asta, Deceneu?

Deceneu: Asta e, că nu-i nici un rău. Iustinian respecta neamurile, precum Cristos le respectase. Și apostolii săi. Fiecare neam să înflorească întru lumina credinței.

Sfântul Vasile cel Mare: Deceneu, trebuie să mă crezi, nu mai pot răbda!

Deceneu: Ai mei (*Arată spre sală*) încă nu pricep, nu știu nimic...Eu, Sfinte Vasile cel Mare, cred în steaua neamului meu, în Zalmoxis și în Cristos.

Sfântul Vasile cel Mare: Amin! Atunci fă ce ai de făcut!

Deceneu: Jurisdicția Arhiepiscopiei Iustiniana Prima, arhiepiscopie daciască, se exercita peste mitropoliile și episcopiile din Dacia Mediterranea, Dacia Ripensis, Moesia Prima (Superior!), Dardania, Prevalitania, Macedonia Secunda (Salutarias!), o parte din Panonia Secunda (Inferior!) și bineînțeles și la nordul Dunării, încât, împăratul, mulțumit, scrie: "Locuitorii de pe ambele maluri al Dunării se află iarăși sub jurisdicția noastră".(*Pe măsură ce enumeră teritoriile acestei arhiepiscopii, pe un ecran apar contururile lor. Apoi se reia prin stația de amplificare, citatul de mai înainte*). Dacii din imperiul roman erau astfel protejați de o arhiepiscopie proprie. Și nu numai ei, ci și dacii din Dacia de dinafara imperiului, cu alte cuvinte Ardealul întreg, Moldova întreagă și partea de nord a Munteniei. Iustinian avusese și unele neînțelegeri cu dacii liberi, pe câmpul de luptă, încât s-a mulțumit să aibă, în interiorul imperiului, doar Dunărea. Și, inteligent, nu a numit și Dacia liberă, nord dunăreană, sub jurisdicția arhiepiscopiei iustinieni.

Sfântul Vasile cel Mare: Înțelept acest Iustinian...neincluzându-i, textual și pe dacii liberi în arhiepiscopia sa...Preoțimea dacilor nu a avut graniță între Dacia liberă și Daciile din imperiu. Și nu numai preoțimea, ci și oamenii de rând, mai ales cei din așezările limitrofe limesului, graniței imperiale. Străvezie înțelepciunea lui Iustinian. Îi reunea religios pe dacii liberi și pe

dacii din imperiu. Inima Daciei burebistane reîncepuse să palpitate, cu ventricolul în Vechiul Testament Zalmoxian și cu auricolul în Noul Testament al lui Cristos. Un neam se regăsea pe sine, se pacifica. Amin. Deceneu, fă ce ai de făcut!

Deceneu: De la izvoarele Nistrului până în Macedonia și de la Dunărea Mijlocie-de pe la jumătatea Ungariei de azi-și până la Bug, însuși Cristos, în hărnicia Sa divină, vindeca rănilor unui neam greu încercat, neamul daciesc. (*Teritoriul apare pe marele ecran-sau pânză străvezie-de pe scenă. O stea, din înățime, cu razele albe, palpită peste el. Apoi, chipul Maicii Domnului cu pruncul în brațe*).

Sfântul Vasile cel Mare: Arhiepiscopiei de Tesalonic, din cele douăzeci și cinci de eparhii, mitropolii și episcopii, după înființarea Arhiepiscopiei Iustiniana Prima, îi vor rămâne sub jurisdicție, numai cele de limbă greacă-cele două Epire, Ahaia și Creta. (*Pauză. Pentru prima dată, Sfântul Vasile cel Mare are aură. Este în întregime în lumină sfântă*) Da, neamurile din imperiul roman de răsărit, trăiau, la ele acasă, viața întru Cristos, întru limbile lor. Cu adevărat divin drum, linia dreaptă spre civilizația divină.

Deceneu: Numai că...

Sfântul Vasile cel Mare: Numai că...grecul Ioanes, ajuns praefectus pretorio (*Se citește "praefectus pretorio"*), cam cum ar fi azi un președinte de parlament... Acest Ioanes, în anul 540, încearcă să introducă limba greacă în administrația din părțile dunărene ale imperiului, dar nu reușește din cauza localnicilor, din cauza latinilor dunăreni, cu alte cuvinte, din cauza dacilor. Da, da din cauza voastră, a dacilor. Amin. Deceneu, fă ce ai de făcut!

Deceneu: Câtă sfântă liniște și blândețe are Sfântul Vasile cel Mare! Deși știe ce îl așteaptă de aici înainte...chinuit, înălțat pe cruce, prin suișul secolelor. Dar văd eu acum, că năravul din fire n-are lecuire. Tot grec. Ci că să fac ce e de făcut, să încep răstignirea. Dar nu eu l-am răstignit, ci chiar grecii Sfinției Sale. Acest grec Ioanes...nebun..Numai nebunii au așa îndrăzneală. Prin nebuni îndrăznesc întunecimile. Nebunii zic și cred că sunt creștini, dar au unele porțițe deschise prin care se prelinge în ei Lucifer. Noi, latinii dunăreni, eram în România de azi, în Bulgaria de azi și în Ex-Iugoslavia! Bulgarii și sârbii nu veniseră încă în Europa, nu patrunsaeseră în Balcani.

Sfântul Vasile cel Mare (Reacționează neașteptat): Știi ce , Deceneu, hai să lăsăm totul baltă. Îți răcești gura de pomană. A încercat un grec, da, a încercat și n-a reușit. Ei, da, da, așa e!

Deceneu: Om vedea. Am un popor, ce trebuie ajutat să se înalțe din mormintele în care a fost zidit de viu. (*Pe alt ton, ca la pericol și jale*) Viiin grecii! Viiin grecii! Viiin grecii! Calcă totul în picioare, cum nu a mai făcut

nimeni în primul mileniu creștin! (*Spre Sfântul Vasile cel Mare*) Cine crezi că i-a determinat la așa ceva? Cristos? În nici un caz! Spune-i pe nume! Spune-i pe nume! (*Sfântul Vasile cel Mare își pleacă fruntea*). Bine. Îi spun eu pe nume: Mamona! Au trecut de sub flamura lui Cristos, sub flamura lui Mamona! În secolul al VII-lea, grecii pun mâna pe conducerea imperiului. În anul 610 limba greacă devine limbă oficială a imperiului roman. De acum, sub noul său nume, de imperiu bizantin. Un secol întreg de măsuri draconice, pentru impunerea limbii grecești! Apoi a fost mai ușor. Deprinderile formate în timpul impunerii măsurilor draconice, i-a îndepărtat mereu de chipul lui Cristos. Și azi, cu oricâtă ardoare l-ar căuta, nu-l mai găsesc. Din ei strigă omuciderea poporului latin. Omuciderea poporului latin din Grecia și din Grecia până la Dunăre. Și înmormântarea conștiinței de sine a aceluiași popor la Nordul Dunării. A noastră, a celor din România.

Sfântul Vasile cel Mare (*Îl înfruntă pe Deceneu*): Și ce dacă au introdus limba greacă? Grecii împărați, grecii administratori, grecii comandanți! Limba greacă!

Deceneu (*Izbucnește*): Ești grec!

Sfântul Vasile cel Mare: Și ce dacă?!

Deceneu: Abil ca un grec, am vrut să spun! Drăguții dumitale de greci, până în secolul al XIII-lea, cu sabia înaintea Bibliei! Cu sabia în Dacia maritimă. De unde au trecut în altarul Țării românești. Cu sabia, ca imperiali greci! Ajuțați, în stadiul final al decapitării noastre, în secolul al XIII-lea, de către bulgari. Câtă fericire i-a cuprins pe ierarhii greci, când săbiile bulgare au debordat în nordul Dunării, tăind mâna dreaptă și limba preoților daci! Ca să nu se mai officieze în limba latina! Nici gura nu vă miroase, nici usturoi nu ați mâncat!

Sfântul Vasile cel Mare (*Se repede spre culise de unde revine îmbrăcat într-o mantie arhierescă și cu un toiag arhieresc cu cruce, pe care îl mânuieșter amenințător*).

Deceneu: (*Se duce și el, calm, spre calaltă parte a scenei, de unde apare fără mantie. Are și el un toiag arhieresc, cu crucea dacică*): Vicleanule!

Sfântul Vasile cel Mare: Te trăznesc!

Deceneu (*Ridică și el toiagul cu crucea tracică*): Știu că nu ești lipsit de îndrăzneală. Dar te pălesc, te însemn, să te cunoască Domnul după viclenia ta! Vrei să mă trăznești? Încearcă! (*Mișcări războinice de ambele părți*) Vicleanule! Vrei să oprești adevărul etern, sau cel puțin să-l întârzi. Da, acei greci imperiali, desigur, în greacă era mai bine să vorbească, dar știi...Ia să te prind mai aproape, să te croiesc! (*Învârte toiagul cu crucea ca pe o bâtă*). Haaaida măăă! Hiară vicleană! Vrei să n-audă dacii mei, adevărul? Cetele mele de dacieni vor auzi și se vor întoarce din morți, aici, la zidirile eterne,

unde e nevoie de ei! Pleacă Mamona! Pleacă Lucifer! Pleacă! Lasă-l pe prietenul meu, Sfântul Vasile cel Mare! Lasă-l în pace!

Sfântul Vasile cel Mare (*Se prăbușește în metanie*): Doamne nu-i judeca pe greci după păcatele lor! (*Întuneric. Apoi, la lumina reflectorului apare doar Sfântul Vasile cel Mare, fără toiag*). Doamne, cum de au păcătuit grecii mei atât de mult față de dacii lui Deceneu? Sfinții daci martirizați de greci și bulgari. De greci în primul rând. Grecilor le aparține gândul cel rău, direcționarea martirizării. Doamne, grecii mei s-au lăsat răpiți pe dinăuntru, de Mamona! I-au deschis porțile. Sfinții greci și daci erau urieși de lumină, iar Lucifer un troglodit, care își lua tălpășița, bătând în retragere, spre iadul exilului său. Întregul pământ ar fi fost senin...Întru lumina lui Cristos, niciodată, niciodată, niciodată, Lucifer, nu vei birui! Iată-ne oștiri nenumărate de sfinți greci, dacieni, italieni și din toate neamurile pământului, pornind marele asalt împotriva întunecimii tale! Că așa este drept! Noi oamenii te-am eliberat în lume, tot noi te vom scoate din lume! Domnul te va scoate! Ca să adevărim că faptele lui Dumnezeu, cu sufletul întru lumina lui Cristos, nu sunt sub puterea ta, ci tu sub puterea noastră! Blestemu-te pe tine începătorul răutăților și al hulei, căpetenia împotrivirii și urzitorul vicleniei. Blestemu-te pe tine cel aruncat din lumina cea de sus și surpat pentru mândrie în întunericul pământului. Blestemu-te pe tine și pe toată puterea cea căzută, ce a urmat voința ta. Blestemu-te pe tine duh necurat, cu Adonai, cu Eloi Dumnezeu cel Atotputernic, ieși și te depărtează de la robii lui Dumnezeu, aici de față! Ieși și te depărtează de la robii lui Dumnezeu, aici de față! Ieși și te depărtează de la robii lui Dumnezeu, aici de față!

Scena VII

(*În ținuta lor de orășeni, în local*).

Poetul: Între Vechiul Testament Zalmoxian și Noul Testament al lui Cristos existau mari asemănări? Poate chiar mai mult decât asemănări...

Deceneu: Mai limpezi decât în orice tradiție religioasă de dinainte de Cristos. În această apreciere nu avem în vedere și cele zece porunci primite de Moise pe Muntele Sinai. Cu ele vor trebui să înceapă, în mod cinstit, toate neamurile pământului, inclusiv everii.

Poetul: Și ce s-a întâmplat cu asemănările dintre vechea religie a dacilor și Noul Testament?

Deceneu: Ceea ce a fost firesc. Au fost preluate în cultul religios nou testamentar. Iar Vechiul Testament Daciesc și-a oferit ceremoniile pentru Noul Testament.

Poetul: Și-a oferit...Dar au fost ele primite?

Deceneu: Noul testament nu avea obiceiuri statornicite, așa cum sunt ele azi la catolici și la ortodocși. Ele s-au înfiripat progresiv. Adevărul e că botezații întru Cristos și-au manifestat credința întru ceremoniile Vechiului Testament Daciesc. Așa s-a întâmplat și pe vremea lui Cristos, în cadrul Cultului Mozaic. De la un timp s-a ajuns la un rezonabil echilibru între Vechiul Testament Dacienesc și Noul Testament. Am renunțat la ceea ce trebuia să renunțăm și am preluat din Vechiul Testament Ebraic ceea ce trebuia să preluăm, limpezimile divine, cristalul, prin care se simte cerul palpitând. Azi ar fi existat, în lumea creștină, tradiția latină occidentală, catolică, tradiția orientală, ortodoxă, și tradiția dacienească, ecumenică.

Poetul: Nu am cuvinte...Preoții daci nou testamentari, au preferat martirajul, decât să renunțe la ceea ce preluaseră din Vechiul nostru Testament și la Liturghia nou testamentară în limba latină.

Deceneu: În sopritul și exemplul dat de Cristos și apostolii săi. Fără să se revolte, fără să-i ridice pe dacieni la luptă armată împotriva răstignitorilor. Nu avem dreptul să ucidem în numele crucii, nici chiar apărând-o. Nu am răzbunat moartea celor martirizați. De aceea, noi preoții daci suntem monolit! De aceea, în mod inevitabil, vlăstărim, înflorim, de aceea ne întoarcem! Ne întoarcem între cei de azi, între cei de mâine și în eternitate.

Poetul: Deceneu, mă tot frământ și nu prind, așa, din zbor, ceva, mai concret, din vechiul nostru Testament.

Deceneu: Claca avea un caracter ritualic.

Poetul: Claca?

Deceneu: Da, munca de bună voie, în grup, în casele consătenilor. Nu ați înțeles nici până acum de ce la clacă, nu se bea, nici azi, decât așa, pe gustate. Claca, în mileniul al doilea s-a desacralizat. Tentația tratării cu țuică s-a accentuat. Dar tot nu a degenerat în chefuri. Pe gustate. Munca era o bucurie fără margini. Se cânta și se lucra. În serile de toamnă târzie și de iarnă, până după miezul nopții. Veneau preoții, pe-nserat, când se adunau fecioarele și feciorii și-i binecuvânta să aibă spor la lucru și să fie multă și sfântă voie bună.

Poetul: Când ciorchinii de stele își străluceau rubinul deasupra țării...

Deceneu: Iar munca era o distracție.

Poetul: Un alt exemplu, de a lucra de bună voie și cu bună voie, pentru alții.

Deceneu: Când venea vremea măritişului, vremea însuratului... trebuia casă nouă pentru viitoarea pereche. Tot prin clacă se făcea. Cu o ușurință și cu o voie bună și cu un ritm, de parcă era un miracol. În numai câteva zile era înălțată și cu acoperişul pus, urmând ca părinții să facă tâmplăria, să umple zidul, să tencuiască. Rudeniile mai apropiate ajutau și în partea aceasta, de finalizare. Cerul lucra alături de oameni!

Poetul: Acum, ca șa îți faci o casă, e un blestem. Crăpi și mori de zeci de ori până o termini. Orășenii până o cumpără...Mai spune-mi, Deceneu...

Deceneu: Obiceiul de a zidi o fântână. Venea preotul la sfințirea ei.

Poetul: Mai spune-mi, mai spune-mi, mai spune-mi.

Deceneu: Tăierea moțului este botezul dacic vechi testamentar.

Poetul: Zalmoxis, unde ești, vreau să te îmbrățișez!

Deceneu (*Vorbește cu Zalmoxis*): Zalmoxis, mult nu mai este, până când se va prăbuși, în genunchi, sub povara bunătății tale. Fie plaiul de rai, în sufletul său!

Poetul: Tăierea moțului este botezul dacic vechi testamentar. Încep să înțeleg și unitatea de monolit a preoțimii daciene. Unirea în cuget și simțiri... Obiceiurile Vachiului Testament Dacienesc...

Deceneu: Liturghia vechi testamentară se oficiază și azi, în adâncimile depozitelor sufletești ale neamului nostru românesc . Tăierea moțului? În albia de îmbăiat, în albia pruncuților, Sanctuarul Daciei depunea, în chiar apa sfințită, o monedă mare de argint. Un dar pentru noul născut. Monedă la purtător, pentru toată viața. Avea omul o rană, din cine știe ce nefericită întâmplare, își puna moneda pe rană, o lega cu un bandaj și își vedea de lucrul său. Savanții, abia în secolul al XX-lea au descoperit că argintul este un foarte bun dezinfectant. Și azi, în munți, unele țărănci, așa numitele doftoroaie, mai vindecă rănilor, cu câte-o monedă de argint. Și-ntr-adevăr descântă-deci Vechiul Testament Dacienesc, și spun Tatăl Nostru-deci Noul Testament. Așa cum a fost întreg întâiul mileniu creștin. Cuvântul are o mare forță, o mare putere. Ce au făcut greco-slavii și ce mai fac și azi unii dintre preoții noștri, prin comportarea lor? Au surpat încrederea în Cuvânt. Și totul s-a întors împotriva bisericii. Oamenii ne mai crezând în Cuvânt, nu mai merg la biserică. Descântecelor risipite pe la bieteles bătrâne ale satului, sunt fragmente din rugăciunile noastre străvechi. Si totdeauna s-au rostit și se rostesc numai pentru a face bine celor în suferință.

Poetul: Mă înfior de propria mea orbire și prostie! Pruncului i se oferă spre alegere tot felul de unelte gospodărești, pentru a i se sesiza înclinațiile. Unelte în miniatură-un plug, o rindea, o coasă, un ciocan, un topor, o greblă și alte unelte Și o carte sfântă. Copilul atinge sau ia o unealtă. În ultimii ani am văzut aparate moderne, sub formă de jucării, depuse în albie.

Deceneu: Și îl binecuvântăm să fie de folos neamului său, familiei sale, iar cartea sfântă să-i fie lumină călăuzitoare. Iar dacă ridică, sau prinde, sau atinge, prin repetare, numai cartea sfântă, mulțumim cerului că se manifestă în felul acesta! Și că vom avea creștini vrednici. Trebuie să ne hărnicim și să avem grijă de toți copiii neamului, ca de ochii din cap.

Poetul: Pentru Dumnezeu, Părinte!

Deceneu: Ce e, poete?

Poetul: Unii preoți ortodocși de azi, într-ascuns, ca să nu afle Patriarhia și episcopul locului, merg și participă la tăierea moșului.

Deceneu: Așa e. În acești preoți mai este activ spiritul preoților daci vchi și nou testamentari. Va veni o vreme și nu e departe, când vechiul botez se va oficia de către preoții ortodocși, pe față. La început cel vechi testamentar, urmat de-ndată, de cel nou testamentar. (*Se-ndreaptă către spectatori*) Iar aud un gând?

Poetul: Parcă ași îndrăzni să te rog să faci ca să aud și eu gândurile. Mie, îmi pare uneori că le simt.

Deceneu: E drum lung.

Poetul: Cât de lung? Cât de aici până în paradis?

Deceneu: Poți să începi să simți și gândurile celor de dincolo.

Poetul: Din mormânt?

Deceneu: Zi-i cum vrei. Ai înțeles ce-am zis?

Poetul: Să aud gândurile moșilor și strămoșilor?

Deceneu: Ei, nici chiar așa, că nu stați de vorbă la telefoane de astea, de strigați unii în urechile altora. Că urechile acestea sunt făcute pentru surzi, poete. Sunt niște proteze (*Poate arata cu degetele, spre urechi*).

Poetul: Poooftim?!

Deceneu: Ceea ce ai auzit. Gândurile celor de demult se simt în inimă și izvorâsc în grai, așa cum apare apa în fântâna. Iar cuvintele sunt ciuturi care le aduc la lumină.

Poetul: Te rog mai rămâi la moșii și strămoșii noștri. Toți cei de aici din sală, toți avem rânduri-rânduri de strămoși. Să fie în lumea noastră, urcând în cuvinte ca apa din fântâni!

Deceneu: Marea sărbătoare a moșilor. Un popor este constituit dintr-o singură obște, a viilor și morților. Morții sunt și ei vii. Și-au lepădat doar straietele. Au trecut în templele vii.

Poetul: Templele vii?

Deceneu: Mă uimești, poete, că nu simți, cum zici tu, adevărul acesta. Templele vii sunt trupurile noastre. Bisericele vii.

Poetul: Și toți strămoșii mei sunt acum în mine?

Deceneu: Exact. Toți în unul și unul în toți. Fiecare om este purtătorul întregului său neam. Dacă nu este la înălțime, se prăbușește prin el, întregul neam.

Poetul: Ne văd și strămoșii, nu numai Cristos, când ne bălăcim în tot felul de păcate?

Deceneu: La marea sărbătoare a moșilor, preoții daci erau în mijlocul poporenilor. Aud un gând, din sală, care îmi reproșează că și azi, la biserică,

se fac pomenirile moșilor. Și îmi spune acel glas, că avem atâtea sâmbete ale moșilor. Numai că preoțimea greco-slavă din mileniul al doilea a șters și mai șterge din circuitul național, numele moșilor și strămoșilor noștri daci. Și azi mai promovează, cu hărnicie, nume străine! În vechime, sâmbăta, ne pomeneam sfinții și regii, vechi și nou testamentari, ne pomeneam moșii și strămoșii, pe fiecare după numele său. Faptul că preoții ortodocși din mileniul doi au preluat sărbătoarea moșilor, se datorează doar intensei ei generalizări naționale. Dar ce a rămas din ea?

Poetul: Nevoia imperioasă de a ne sărbători moșii.

Deceneu: Așa e. Iar în miezul acestei nevoi suntem noi, preoții daci ai Vechiului Testament Dacienesc, noi preoții daci ai Noului Testament. Acest adevăr îl știu prea bine preoții ortodocși de azi, dar fac și ei tot ce le stă în putință să rămânem înlăuntrul acestei nevoi, să nu ieșim afară, să nu vlastărim. Suntem un popor latin, vremile imixtiunilor religioase greco-slave au încetat, consecințele încă nu. Dar noi dacii vom reintroduce liturghia noastră latină, fără să renunțăm la cea de azi.

Un preot ortodox (*Din sală, sub reflector*): Visezi, Deceneu, niciodată nu vom renunța la stămoșeasca noastră lege!

Deceneu: Părinte, strămoșească, în limba slavonă. Contrară voinței poporului și preoțimii autohtone. În limba slavonă până pe la 1800. Cei care au condus Biserica Daciei, până în secolul al XIX-lea au fost grecii. Cu aceste precizări, da, strămoșească. Nici nu vă cerem să renunțați la această liturghie. Noi nu renunțăm! Dar tot noi, un popor latin cerem, să nu se renunțe nici la liturghia noastră latină. Nu numai că cerem, dar o reinstaurăm în drepturile ei de lege strămoșească!

Un preot ortodox: Visezi, Deceneu! Niciodată!

Deceneu: Nu visez, Părinte. În prima duminică liturghia latină, primară, în uz, până azi, la ortodocșii din Europa Occidentală. În a doua duminică, aceeași, în limba română de azi, dar cu echivalente de origine latină. Exact este vorba de o de o transpunere din limba latină din mileniul întâi, în limba literară de azi. În luna următoare, tot prima duminică, liturghia latină, generalizată în primul mileniu, în sânul neamurilor latine și păstrată până azi, de catolici. În a doua duminică, aceeași, în limba română de azi, cu echivalente de origine latină în uz în limba română. În a treia și a patra duminică, liturghia greacă de azi, în limba română, așa cum este ea azi, conform traducerii în uz, recunoscută și practică de Biserica Ortodoxă Română. Cu alte cuvinte, în prima duminică liturghia în latină, în a doua duminică liturghia latină în limba română, în a III-a și a IV-a duminică liturghia greacă în limba română, așa cum se oficiază ea în bisericile noastre.

Un preot ortodox: Visezi, Deceneu! Niciodată!

Deceneu: Nu visez, Părinte. Vom dez-mormânta mileniul întâi, mileniul în care Cristos a venit printre noi, a pățimit, a murit și a înviat. În primele secole după Cristos au venit printre noi și câțiva greci. Nu i-am oprit să officieze în limba greacă. Vom păstra acele vremi de iubire, oficiind liturghia greacă, în limba greacă, de trei ori pe an, în toate bisericile din România. Așa înțelegem să-i cinstim pe Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur. Dar înțelegem să-l prețuim în mod deplin și pe papa de la Roma, Sfântul Grigorie cel Mare, care a viețuit pe scaunul arhiepiscopal, patriarhal, de la Roma între anii 590-604. A sângerat în sufletul său de-odată cu dacii martirizați și mai sângeră dimpreună cu noi, până în noua lume, ce va să fie. Nici un demnitar grec, nici un ierarh grec, nu au deschis gura a compasiune și opunere față de măcelărirea dacilor și în fața distrugerii tradiției religioase dacienești în limba latină. Al doilea mileniu a fost al dihoniei, al rupturii, în catolicism și ortodoxism, al intoleranței. În mileniul al treilea, iubirea va fi mai tare decât intoleranța. Știți prea bine, Părinte, că episcopii daci nu au participat la nici un conciliu al dezbinării, concilii ce au avut loc între anii 859 și 1054. Deci Biserica Daciei este Biserica celor șapte concilii ecumenice, după care se conduce întreaga lume creștină, catolicismul și ortodoxismul. Liturghia latină se oficia de la Bug, până în Anglia. De la Bug la Canalul Mânecii, un singur pământ și un singur bloc creștin, al popoarelor latine. Din anul 896 în Panonia vor veni ungurii, popor nelatin, dar și aceștia vor avea tot liturghia latină.

Un preot ortodox: Nu, Deceneu, nu se poate!

Deceneu: Ba se poate. Ceea ce nu e făcut bine, e vremea să începem, să fie bine. Simplu și divin. Adevărurile sunt totdeauna simple și limpezi. Aici în Dacia, prin voia Cerului, se reface mileniul ecumenic. De aici din Dacia reîncepe unificarea bisericii universale, cu biserica drept credincioasă, cu alte cuvinte unirea catolicilor, cu ortodocșii. Nu există două biserici. Nu exista, Părinte! Nu e nimic nedogmatic în acest drum al reînțoarcerii Domnului pe pământ. Tăceți, Părinte? Îmi este de ajuns glasul divin al conștiinței Cuvioșiei Voastre, pe care îl aud. Nu dorim nici o tulburare în Biserica Ortodoxă Română. Ortodoxia înseamnă dogma purcederii Sfântului Duh, purcedere care diferențiază lumea creștină în ortodocși și catolici. Vom păstra cu stăpnicie dogma ortodoxă, deci nu vom face tulburare. O vom păstra până când va voi Domnul să lumineze mintea omenească. De asemenea nu vom recunoaște primatul papei peste neamul nostru ortodox, dar nici nu îl vom nega peste neamurile catolice. Cu aceste două diferențieri, recunoaștem atât catolicismul, cât și ortodoxia, ca o singură biserică. Diferențierile vor fi păstrate neagresiv. Orice dispută asupra lor va fi oprită. Polemicile asupra purcederii Sfântului Spirit și asupra

primatului papei, vor fi înghețate. Reunificarea, în aceste condiții, este deja hotărâtă de Cer. Ferice de cei harnici în unire, nu în dezbinare.

Poetul: Deceneu, cum e textul dogmatic la ortodocși?

Deceneu: Și întru Duhul Sfânt, care din Tatăl purcede.

Poetul: Dar la catolici?

Deceneu: Și întru Duhul Sfânt, care de la Tatăl și de la Fiul purcede.

Poetul: Omenirea, după mult zbucium, încă în vremurile vechi testamentare, la unele popoare, ajunsese iar la un singur Dumnezeu, la monoteism. Cred că episcopii au greșit când au înaintat cu a ști spre Societatea divină. Au crezut că pot deschide porțile Tronului ceresc și privi în alcătuirea intimă, decizională, a divinității. A Sfintei Treimi. A Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt. Că nu au făcut bine, se vede din starea de dezbinare a întregii creștinătăți. Spre Dumnezeu se merge, se poate înainta numai prin iubire. Tot așa, din iubire, a venit Cristos la noi, pe pământ. (*Întuneric. Deceneu părăsește scena. Reflector pe poet. Vorbește cu sine însuși, liniștit, liniar*) Acum știu tot. Vechea religie a bunilor noștri există sub învelișul religiei lui Cristos. Uneori se identifică. Nu e nevoie decât de un pas, pentru a pătrunde în cerul spiritual al străbunilor noștri vechi testamentari. E de ajuns să ascultăm cu dor, ghiocul sufletului, și-i auzim, pe daci, psalmodiind, îngemănând Vechiul nostru Testament, cu Noul Testament. În sanctuarele noastre se acompaniau cu unele instrumente muzicale. Și, fără să neg frumusețea arhitectonică a bisericilor de azi, îmi este nespus de dragă sveltețea și frumusețea sanctuarelor dacienești. În ele s-a oficiat și liturghia nou testamentară. Nici unul din sanctuarele, în marmoră, nu a fost reconstruit. Doar bisericile noastre de lemn. De ce? Grecii, în România, în București, își au o splendidă biserică în stilul templelor antice grecești. Tradiția sanctuarelor daciești este mai veche decât apariția grecilor în istorie. Sanctuarul de la Căscioarele, de pe o insulă de lângă București, are acoperișul în două ape, pe coamă și la marginile frontonului cu ornamente, rafinament arhitectonic pe care templele grecești îl vor atinge, după mai bine de o mie două sute de ani.

Contextul istoric și religios-date noi față de cele din Deceneu

Până în secolul VII limba latină era limba oficială în Imperiul roman, atât în Apus, cât și în Răsărit, latina fiind și limba liturgică universală. Excepție, grecii, armenii, sirienii, egiptenii și dacii, unde, în biserică vor fi folosite limbile proprii. Avem în vedere că în bisericile dacilor se oficia în limba dacilor, latina orientală în aspectul ei popular și cult. În Constantinopol, în unele biserici, s-a oficiat serviciul divin în limba latină până în a doua

jumătate a sec. IX, când oficialitățile din Constantinopol, ordonă închiderea lor. Constantinopolul se afla în Tracia, țara de baștină a tracilor (dacii cu denumirea de traci). Activitatea religioasă în sânul dacilor sud și nord dunăreni se desfășura atât în religia zalmoxiană cât și în cea nou testamentară în limba dacă-latina orientală, sub aspectul ei popular, sau cult, fenomen ușor de constatat în secolele IV-V-VI, dar și în continuare. Că așa este ne stă mărturie o documentație fermă-să amintim doar lucrările Sfântului episcop dac Niceta de Remesiana(340-420), dar și faptul că neamul bessilor (dacii sud dunăreni, dar trăitori și în nordul Dunării) înălța rugăciuni Celui Prea Înalt în limba lor națională-limba dacilor nord și sud dunăreni,-în mânăstirea de pe malul de răsărit al Iordanului, mânăstire construită de călugărul Teodosie (a murit în anul 529), cât și Arhiepiscopia Iustiniana Prima. Prin limba națională se înțelege limba vie , populară, cât și aspectul ei literar, folosită la nordul și la sudul Dunării. Pe vremea aceea Dunărea era fluviul intern al poporului dac.

În mileniul întâi, până la Justinian, toți dacii, din Dacia până în Tracia, Grecia, Albania, Dalmația și Panonia, nu se bucuraseră de un astfel de cadru cultural instituționalizat, niciodată nu beneficiaseră de o situație atât de generoasă, de normală. Și nici nu au mai beneficiat. Dar spiritul acestei arhiepiscopii dăinuiește în Dacia de azi (România), singura țară a dacilor nord și sud dunăreni care a înfruntat toate urgiile istoriei.

Împăratul Iustinian (527-565) a întemeiat Arhiepiscopia Justiniana Prima, cu reședința la Serdica, aceasta fiind capitala Daciei Mediterane (va deveni capitala bulgarilor, Sofia de azi). În cazul acesta, având în vedere că Serdica va rămâne până în sec. IX în cadrul Imperiului bizantin, fiind cucerită de către bulgari abia în sec. IX, arhiepiscopia nu își încetează existența la începutul sec. VII, după năvălirea slavilor, cum se afirmă. Dacă reședința a fost la Taurisium, la sudul Dunării, năvălirile slavilor au dezorganizat viața religioasă a dacilor, distrugând centrul arhiepiscopal și multe biserici, dar acești slavi nu au avut un program pentru desființarea cultului religios în limba dacienilor, aspectul acesta nu-i interesa-ei distrugeau și jefuiau, atât. Au fost creștinați în sec. IX.

Fie să enumerăm, pentru sec IV-VI, localitățile, din dreapta și stânga Dunării, deci și de pe teritoriul actual al Daciei, unde existau reședințe de episcopii: Durostorum, Appiaria, Abrittus, Oescus, Ratiaria, Castra Martis (Tomis, din sec.V), Aquae, Viminacium, Margum, Singidunum.

De reținut arhiepiscopia și mitropolia de Tomis, scaunele episcopale de la Callatis, Histria, Tropaeum Traiani (Adamclisi), Axiopolis, Capidava, Carsium, Constantiana, Troesmis, Noviodunum, Aegisus, Salsovia, Halmyris și Dionysopolis.

Interzicerea cultului creștin în limba dacilor a venit din partea grecilor care doreau un cult religios în limba greacă în întregul imperiu, iar după debordarea slavilor în imperiu și pentru aceștia. Considerăm că trebuie să precizăm că atât Sfântul împărat Constantin cel Mare, cât și Dreptcredinciosul Justinian cel Mare erau daci și își aveau aceeași patrie și același ținut natal, în Dacia Mediterranea. Constantin cel Mare se născuse la Naissus, unde, revenind des, construiește suburbia Mediana, cu un palat imperial. La rândul său, Justinian, în locul satului său natal, Taurisium, ridică un oraș, pe care îl numește Justiniana Prima, ceea ce a determinat pe unii cercetători să considere că aici a fost reședința Arhiepiscopiei. Important este că atât Justiniana Prima, cât și Serdica făceau parte din această arhiepiscopie, ambele localități având un rol important politic, cultural și religios. Arhiepiscopia dacilor s-a înființat mai departe de Constantinopol și mai aproape de Dunăre, acesta fiind, pe atunci, fluviul intern al poporului dac. Roma, de pe vremea când era capitala imperiului roman, încă mai reprezenta pentru poporul dac, rana adâncă, pricinuită de legiunile romane, care, pătrunzând în Dacia, au produs un dezastru, consecințele suportându-le, încă, și noi, cei din secolul XXI. Împăratul Justinian rupe astfel orice legătură cu Roma. La drept vorbind dacii au început să se creștineze înaintea Romei, prin misiunile apostolice ale Sfântului apostol Pavel în lumea dacilor din Balcani, inclusiv în Tesalonic, Bereea și Filipi, iar prin sfinții apostoli Andrei și Filip, până pe teritoriul actual al Daciei. Arhiepiscopia dacilor era un teren spiritual de pace și liniște. S-a dorit evitarea confruntărilor pe plan religios dintre Roma și Constantinopol, confruntări care au degenerat, cu timpul, în cumplite înclăștări armate, într-un adevărat război între ortodoxie și catolicism. Între creștinarea unui neam și între jurisdicția religioasă sunt diferențe. La începutul sec II au loc războaiele între romani și daci-agresori, romanii. În întregul sec. al II poporul dac trece prin tragedii greu de imaginat. În jumătatea a doua a sec. III dacii liberi eliberează Dacia. Legiunile romane nu le mai pot face față. Dacii vor ajunge în Spania, cu religia lor zalmoxiană, fiind piatră de temelie în istoria Spaniei. Pe fondul acestei resurecții militare a dacilor, Roma își pierde autoritatea de capitală imperială. Între anul 286 (deci după alungarea legiunilor romane din Dacia și a administrației romane și ca o consecință a acestei alungări) și 324, imperiul este condus de împărați daci- Maximian Hercules, Maximian Galeriu, Maximian Daia și Liciniu și alții. Galeriu ajunsese la un pas de a schimba numele imperiului roman, în cel de imperiu dac. Ura față de Roma nu și-o ascunde. Aceștia și întreg poporul dac sunt în spatele succesului lui Constantin cel Mare, el însuși dac-va muta capitala imperiului în localitatea tracă Bizanț, din Tracia. După

cum bine se poate constata, domnia lui este în continuarea celorlați împărați daci. Neamul dac era salvat, fără ca celorlalte neamuri din imperiu să li se prejudicieze existența-dovadă liturghia în limba lor. Această tradiție cu adevărat creștină este Răsăriteană. Ca să înțelegem problema jurisdicției Romei trebuie să avem în vedere ce s-a întâmplat în cea de a doua jumătate a secolului al IV-lea. Din anul 379, împăratul Grațian va administra Apusul imperiului, iar împăratul Teodosie I, Răsăritul, deci și Iliricul. Teodosie, va fi împărat, de la Constantinopol, peste întregul imperiu. Iliricul se întindea până la stânga Dunării, în Dacia de azi, în sudul balcanilor având ca orașe importante Sirmium, Scupi și Tesalonic. Ca orice capitală, Roma își avea jurisdicția religioasă asupra teritoriilor învinse de legiunile romane și administrate de către imperiu. Papa dorește să-și păstreze jurisdicția asupra Iliricului. Administrativ, Roma îl pierduse, acesta intrase sub administrația Constantinopolului. Papa, pentru a-și păstra jurisdicția religioasă asupra acestui teritoriu, înființează Vicariatul de Tesalonic. Conflictul religios între Roma și Constantinopol, aprinse spiritele. Justinian era în tratative cu Papa de la Roma în legătură cu recunoașterea Arhiepiscopiei Justiniana Prima, de sine stătătoare, autocefală, așa cum o decretase. Ce s-a întâmplat, cu timpul, din partea Romei, e contrar legii fondatoare. Constantinopolul, mai târziu, desființează orice jurisdicție a Romei peste Iliric. Azi, peste vremi, alte polemici. Dar pe daci i-a întrebat cineva, ce doresc?! În aceste situații se poate vorbi de jurisdicția religioasă a Romei asupra dacilor?! Religia e vie, e minunată doar cea liber consimțită, stăpânitorii, fie religioși, fie forțe străine de ocupație, nu sunt liber consimțiți, deci nu pot fi acceptați. Această măsură, din adâncul nostru sufletesc, unde Dumnezeu sălășluiește, este aceeași și pentru greci și pentru slavi. Totuși greco-salvii au pierdut, în Dacia, jurisdicția, ierarhia și limba lor de cult, limba dacă preluându-și drepturile firești în viața poporului dac. Roma se pare că mai vrea jurisdicție asupra Arhiepiscopiei Justiniana Prima, asupra dacilor. Azi, în Dacia mileniului al treilea. După zdrobirea militară, bulgarii se creștinează de nevoie. Cneazul bulgarilor, Boris, primi botezul, la Constantinopol, în anul 864. Ritul grec, introdus în Bulgaria între 864-866, face loc, între 866-870, ritului latin (de la Roma), apoi, după 870, ritul grec revine iar, sfârșind prin a fi înlocuit, din 885-888, de ritul slav. Să reținem și opinia, după care, Boris, sau fiul său Simion (893-927) a distrus toate cărțile latinești ale dacilor, impunându-le cu forța limba slavă în cultul lor religios. După 971, respectiv 1018, grecii vor încerca să înlocuiască limba slavă din biserica Bulgariei, cu limba greacă, aducând grave prejudicii fondului de manuscrise slave abia înfiripat. Atacul asupra cultului religios al dacilor este continuat de imperialii greci, a se înțelege mereu cu ierarhii greci, care se doreau ierarhi

unici peste neamuri. Când, mai târziu, în sec XIV-XV, între daci au apărut primii ierarhi autohtoni, Patriarhia de Constantinopol a refuzat așa ceva și a blestemat întregul popor dac (5). La cele de până acum se impune limpezirea viziunii asupra celor întâmplate. Chiar dacă reședința Arhiepiscopiei Iustiniana prima nu a fost la Serdica, ci în satul natal al lui Justinian, Tauresium, în locul căruia ridică un oraș, numindu-l Justiniana Prima, Serdica, înfloritorul oraș al dacilor, care făcea parte din Arhiepiscopia Iustiniana Prima, a rămas la îndemâna distructivă a imperialilor și ierarhilor greci, în primul rând față de cultul religios al dacilor, în limba lor, latină. De regulă bibliografia de specialitate, nu coroborează datele, lăsând ceață când e vorba de greci. Li menajează și pe bulgari și pe sârbi, deși ierarhii acestora și militarii lor s-au unit cu cei ai imperiului bizantin, impunând distrugerea dezvoltării spirituale a dacilor, prin îndepărtarea cultului divin în limba latină, înlocuindu-l cu liturghia greacă în traducere slavonă, iar grecii devenind ierarhii dacilor, dar având în cancelariile domnești ale valahilor (ale dacilor), limba slavonă, ca limbă oficială. Liturghia greacă în slavonă și slavona ca limbă de stat pentru cancelariile domnești și administrativă pe teritoriul principatelor, a favorizat rostul dominant al ierarhilor greci și al bisericilor slave sud dunărene și a unor ierarhi slavi de aici, în mileniul al II-lea. Preoții, dacă erau daci, oficiau cultul divin în slavonă, deși în viața de zi cu zi vorbeau cu dacia în limba lor maternă, dacia. Nu și preoții și ierarhii slavi sud dunăreni. Învățarea limbii trebuia să fie inversă-cei dominați să învețe limba dominatorilor. La fel și față de ierarhii greci. Această introducere în istoria dacilor din primul mileniu și de la începutul celui de al doilea am crezut-o necesară, pentru a înțelege contextul istoric al continuității religiei zalmoxiene, cel puțin sub aspectul comemorării moșilor. Incheiem aceste rânduri tot cu Arhiepiscopia dacilor, autocefală. Este înființată prin Novela XI, din anul 535. De acum Tesalonicul încezează să mai fie reședința Iliricului. Se mutase la Tesalonic de la Sirmium, din cauza năvălirii hunilor. Jurisdicția arhiepiscopiei se exercită peste mitropoliile și episcopiile din următoarele provincii ale prefecturii Iliricului: Dacia Mediterranea, Dacia Ripensis, Moesia Prima (Superior), Dardania, Prevalitania, Macedonia Secunda (Salutaris) și o parte din Panonia Secunda (Inferior). Neamintite de Novelă, Moesia Inferior și Scytia Minor depindeau juridic, în continuare, de Patriarhia de Constantinopol. Jurisdicția arhiepiscopiei se exercita și pe țărmul de nord al Dunării, în Dacia de azi, asupra unor regiuni de aici și cetăți construite sau reconstruite de Justinian. Arhiepiscopul de Tesalonic avusese sub jurisdicția sa 25 de eparhii (mitropolii și episcopii). După înființarea Arhiepiscopiei Justiniana Prima, îi vor rămâne sub jurisdicție numai cele de limbă greacă (cele două Epire,

Thesalia, Ahaia, Creta). Deci, Arhiepiscopia Justiniana Prima era o arhiepiscopie a dacilor, latinii orientali. Aceștia aveau astfel și ei asigurată unitatea de neam din daciile sud-dunărene, din Moesia, din Panonia și din Dacia de azi. Arhiepiscopia își desfășoară activitatea deplin până la începutul se. VII, când, în urma năvălirii slavilor, își încetează activitatea-se pune totul pe seama năvălitorilor, uitându-se de Serdica și de alte largi zone din Balcani, din interiorul imperiului, care au rămas în imperiu până în secolul al IX, de dacii (valahii) de peste tot din Balcani și de cei din Grecia. Cei din Grecia sunt interziși și acum, în al treilea mileniu de după Hristos, la existență religioasă în limba lor și la școli în limba maternă, în Grecia de azi, care se vrea și se crede fruntea ortodoxismului de peste tot din lume. Încetarea activității noi o punem în ghilimele. O religie nu încetează prin distrugerea unor biserici și a centrului arhiepiscopal și nici în urma măcelului la care au fost supuși dacii, ea continuă să se exercite, pentru că năvălitorii nu religia doreau să o scoată din uz, pe vremea aceea nu aveau asemenea preocupări. Totuși nu se poate ocoli jurisdicția Romei asupra Tesalonicului, fără a se avea în vedere că această dieceză era formată din locuitori de limbă latină, cu liturghia în limba latină. Când asupra acestor daci au domnit grecii, limba lor maternă a fost scoasă din biserici. Împăratul Justinian a ales o cale salutară pentru oprirea disputei religioase jurisdicționale între Constantinopol și Roma, constituind această arhiepiscopie autocefală, autonomă și unitară. Neamurile din imperiul roman, enumerate mai înainte, au avut și au și azi bisericile lor, autocefale și liturghia în limba neamului lor. Roma nu poate înțelege nici azi că și noi dacii avem Arhiepiscopia noastră autocefală din mileniul întâi, așa cum avem, azi, în mileniul al II-lea și Biserica Ortodoxă Română, autocefală. Suntem ortodocși prin Arhiepiscopia Justiniana prima, ortodocși cu rânduielile bisericesti în limba vorbită de noi atunci, latina populară orientală și în aspectul ei cult, așa cum suntem și azi ortodocși, tot cu rânduieli în limba noastră, conform evoluției acestei limbi de aproape un mileniu și jumătate de la înființarea Arhiepiscopiei Justiniana Prima. Limba, fie latina mileniului întâi, fie limba dacilor din mileniul al III-lea, nu e nici ortodoxă nici catolică. O limbă nu e nici ortodoxă, nici catolică. Avem în sufletul nostru liturghia latină și liturghia greacă tradusă în limba română (limba dacă de azi). Amândouă liturghiile pot conviețui pentru că și în una și în cealaltă suntem ortodocși. Noi, Dacii, am fost creștinați înaintea Romei, dar Roma pretinde jurisdicția asupra noastră. Dacă nu ar fi fost capitală de imperiu, nu ar fi fost posibil așa ceva. Noi nu recunoaștem nici jurisdicția grecilor, nici a Constantinopolului, nici a slavilor-a bulgarilor, sârbilor, rușilor. Chiar nu se înțelege că suntem un popor prin excelență pașnic și că

nu este de la Dumnezeu încercarea de dominare jurisdicțională străină, indiferent din partea cui vine- prea multe răni ne-au fost pricinuite. N-avem resentimente, dar bătăliile pentru anexarea noastră religioasă n-au încetat- Atena-Roma-Moscova. Da, Arhiepiscopia Justiniana prima își avea cultul în limba latină, limba noastră de atunci-nu ne incomodează acest cult, doar a fost și este al nostru și cu timpul vom auzi în bisericile noastre, liturghia dacilor. Se cunoaște textul acesteia. În fapt este vorba de liturghia de rit daco-latin, nu e nici romano-latină, nici greco-bizantină, ci este liturghia dacilor, din Tesalonic, până în Dacia de azi. Autorul acestei Sfinte Liturghii este Sfântul episcop dac Niceta de Remesiana. Ea a fost, în continuare, liturghia din Arhiepiscopia dacilor, dar și din secolele următoare, preoții ei, din secolul al XIII-lea fiind martirizați, pentru singura vină că oficiau în limba neamului lor. Republicarea ei a devenit o necesitate. Biserica Ortodoxă Română are destulă înțelepciune, după cum se poate constata, pentru recuperarea noastră din mileniul întâi, dar nu se poate, în Dacia de azi, după opinia noastră, cu o arhiepiscopie sub jurisdicție străină, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, indiferent care ar fi aceea. Arhiepiscopia Jutiniana Prima, este revendicată de către papalitate. Aici este, considerăm noi, ceea ce împiedică Biserica Ortodoxă Română, de a include în calendarul sărbătorilor și zile cu liturghia noastră din mileniul întâi. Prima duminică din fiecare lună.

Grecii, ajunși imperiali, au folosit liturghia în limba greacă, sau tradusă în limba slavonă, sufocând neamul dacilor. Pentru a nu exista nici un dubiu în acest sens, să privim spre Moscova imperială, care pe măsura extinderii teritoriale impunea și impune liturghia greacă în limba slavonă, cât și limba rusă ca limbă oficială, în felul acesta deznaționalizând neamurile ocupate, procedeu preluat de la imperialii greci. Câtă vreme au fost împărații daci în fruntea imperiului roman de răsărit, Constantinopolul a asigurat dezvoltarea armonioasă, naturală a neamurilor, acestea având liturghia în limba lor, inclusiv grecii. Imperiul Bizantin a fost scos din istorie prin cruciada religioasă și etnică declanșată de greci împotriva dacilor din imperiu, ignorând folosul de care se bucura imperiul, prin forța militară a acestora. Pentru a lovi în masa etnică a dacilor sud dunăreni, grecii au deschis granița dunăreană în calea slavilor. Grecii sunt adevărata cauză a proastei administrări a imperiului și a părușirii acestuia.

Constantinopolul și Roma își dispută de la bun început jurisdicția asupra bisericii bulgare. Ritul latin roman (de la Roma) a fost în uz în Bulgaria între 866-870, ceea ce înseamnă că liturghia latină tradițională a dacilor (valahii din Bulgaria) s-a practicat nestingerit. Și bine înțeles și la dacii din Dacia nord dunăreană (România de azi). Bulgarul Simion (893-927) își primește

coroana de la Roma. Cere, tot Romei, recunoașterea unui arhiepiscop autocefal, cerere respinsă. Spiritul Arhiepiscopiei Justiniana Prima continuă să fie activ, încât numele arhiepiscopiei va reveni, în actualitate în secolul XII. Și urmașul lui Simion, Petru (927-968) își primește coroana de la Roma, dar apoi face pace cu Constantinopolul, care recunoaște arhiepiscopia. Biserica bulgară s-a declarat independentă în 891. A fost recunoscută de Patriarhia de Constantinopol în 927. Țarul Samuil (976-1014) primește și el coroana de la Roma. Nu este de mirare deci violența grecilor nu numai împotriva existenței statului bulgar, în 971 și 1018, pe care îl desfințează, ci și împotriva bisericii bulgare, încercând reintroducerea limbii grecești. Deși în sec. XI-XII imperiul bizantin era din nou, ca pe vremea imperiului roman, în apogeul puterii, agresivitatea ungaro-papală (cu nimic mai prejos decât cea grecească din Bulgaria și Dacia de sud-est, dimpotrivă), creștinarea rușilor Kievului în anul 988, urmată, în sec. XI de o mitropolie-condusă de ierarhi greci, cât și ulterioara descreștere a puterii militare a imperiului bizantin, îi va determina pe greci să accepte colaborarea pe plan religios cu slavii, adică să recunoască deplina folosire a limbii slave în biserică, slavii preluând liturghia greacă în traducere slavonă. Dacii au avut de suferit în timpul migrării slavilor în nordul, centrul Europei și sudul ei balcanic. În secolul IX sunt creștinați bulgarii. În sec IX Dacia mai era prinsă ca într-un clește de oceanul slav revărsat peste Europa, convețuind de nevoie o vreme cu ei, fără a se sufoca, dimpotrivă, pas cu pas eliberându-se, sau asimilându-i. În sec. IX era înconjurată și ținută sub presiune de imperiul slav al Moraviei care cuprindea Panonia (teritoriu dac), Cehia, Moravia, Slovacia, la sud, de croați, sârbi și bulgari, la răsărit de slavii kievieni și de Halici. Ce s-a întâmplat cu dacii din aceste teritorii unde slavii erau în mase compacte? Papa Ioan al VIII-ea, în anul 880 îi scrie principelui slav al Panoniei să se țină slujbele în limba slavonă, dar Sfânta Evanghelie să se citească și în limba latină, ca să fie înțeleasă și de creștinii care nu știu slavonă. Acești creștini erau dacii autohtoni. În 905-906, ungurii migratori sparg acest cerc slav, reușind să-și fixeze popasul lângă lacul Balaton, în Panonia, unde cu timpul își vor constitui propria țară. Dacii, în acest context, cu o pătură dominantă slavă extrem de agresivă, cu presiunea militară a bulgarilor, care, pe Tisa, îi înving pe avari, cu vechea și mereu recenta presiune și atac armat al imperialilor greci, aud liturghia slavonă pe teritoriul lor, desigur între slavi, dar viața liturghiei latine era grav amenințată, spiritul latin, etnicitatea dacilor. În sec. XI se consideră că slavii erau asimiliați de către dacii, datorită civilizației superioare a dacilor, dar evenimentele externe, au dus la lărgirea ariei de folosire a liturghiei slavone în Dacia la generalizarea ei, până în sec.XV și a folosirii limbii slavone în

cancelariile domnești. În sec X, o parte a Daciei nord Dunărene căzuse sub dominația bulgarilor, dacii fiind siliți să treacă sub jurisdicția religioasă a acestora, la liturghia în limba slavonă. Împăraul bizantin Vasile II Bulgaraoctonul, la 1018 încheie cucerirea Bulgariei și desființarea acesteia, dominând și Dacia nord dunăreană, liturghia greacă fiind iar abuziv introdusă, apoi liturghia greacă în limbă slavonă. Acum arhiepiscopul Arhiepiscopiei autocefale din Ohrida, din dispăruta Bulgarie ca stat, (devenise o simplă provincie a imperiului), este investit de către împărat cu puteri peste toți episcopii din fosta Bulgarie. Este investit și peste valahii din fosta Bulgarie (fiind astfel la zi și Arhiepiscopia Justiniana Prima, acum autocefală față de Constantinopol?) Dar Arhiepiscopia dacilor era într-un fel de captivitate, pe mâna grecilor și bulgarilor, Ohrida fiind în totalitate sub control imperial. Sub jurisdicția Arhiepiscopiei de Ohrida se aflau și episcopii valahe, cu episcopi valahi (daci), desigur de rit grecesc, aceștia având legătură directă și cu dacii nord dunăreni. Cu toate acestea se constată că viața religioasă în limba latină, din Dacia, continua să existe, ceea ce a dus în sec. XIII, la intervenție armată împotriva preoților daci de liturghie latină. Ceea ce nu se realizase până în sec XIII, se desăvârșește acum, cu săbiile bulgarilor-lichidarea preoțimii dace de limbă latină, încât întemeierea principatelor române găsește liturghia slavonă în bisericile dacilor. Am creionat câteva aspecte ale desfășurării istoriei în primul mileniu și în primele secole din cel de al doilea, pentru a înțelege mediul în care a continuat să existe ritul zalmoxian al religiei dacilor-el există și azi. În zonele marginase ale Daciei se atestă ritul grecesc. Liturghia în limba slavonă pe pământul Daciei a fost preluată de slavii de aici, dar slavii, progresiv, dispărând, ritul grecesc a rămas între daci. Se atestă ritul grecesc și în interiorul Daciei, la Carpații de curbură. Se lasă tăcerea asupra ritului latin autohton, asupra tradiției arhiepiscopiei dacilor, autonomă față de Constantinopol și Roma. Așa o întemeiasse Dreptcredinciosul Iustinian cel Mare și așa a rămas, asupra ei nu s-a exercitat niciodată jurisdicția Constantinopolului, sau a Romei. Anexarea ei de greco-bulgari a fost o anexare temporară și atât. În numele ei nu s-a convenit acceptarea vreunei jurisdicții. Nimeni nu a acceptat, niciodată, nici jurisdicția Romei. Ea a rămas de sine stătătoare, păstrătoare a latinității noastre de dinainte de Hristos, până azi. Insistența Romei de a avea jurisdicția asupra acestei Arhiepiscopii, de a o patrona și în zilele noastre, este în contradicție cu cea a poporului dac de atunci și din zilele noastre și din timpul împăratului Iustinian. Este adevărat că Roma încă nu acceptase să recunoască această arhiepiscopie, tratativele fiind în desfășurare sub Iustinian, dar ea există ca atare, iar pretenția Romei de a fi sub jurisdicția ei, se lovește și azi de noi,

dacii. Dacă Roma nu-i recunoaște autocefalia, arhiepiscopia fiind vie în sufletul nostru de latini orientali, nu înseamnă că este mai puțin autocefală. Sabia papalității prin hoardele maghiare dirijate din vest spre est, în Dacia, a anulat orice șansă de a avea o jurisdicție din partea Romei. La fel din partea Constantinopolului-nici nu a revendicat așa ceva în timpul lui Justinian, doar Roma nu înțelegea noul context istoric, prelungind discuțiile pentru recunoașterea acestei autocefalii. A avut acest sfânt împărat o viziune asupra viitorului, a fost un adevărat profet, considerând că dacii din punct de vedere religios nu trebuie să fie supuși nici Romei, nici Constantinopolului, în felul acesta calmându-se starea conflictuală religioasă dintre Roma și greci.

Nici Roma, nici Constantinopolul (acesta nici nu exista până în sec. IV) nu pot revendica nici un fel de jurisdicție împotriva dacilor, aceștia creștinându-se înaintea Romei, știut fiind că apostolii au întârziat în mijlocul dacilor de la sudul Dunării, apoi au mers la Roma. Fie să amintim că în religia nou testamentară din sânul poporului dac nu există termenii impuși de Roma în tot Apusul latin, cum sunt Deus, ecclesia, oratio, regnum Dei, pater, incarnatio, resurrectio, assumptio, creator, omnipotens, virgo, etc, argument clar că nu misionarii Romei ne-au creștinat, dovadă că la creștinarea dacilor nu participaseră misionarii Romei. Termenii noștri autohtoni, din limba noastră, latina dacilor, din religia zalmoxiană sunt vii până azi în limba noastră, în religia ortodoxă română: credință, Treime, Dumnezeu, Tatăl, întrupare, înviere, înălțare, biserică, împărăția cerurilor, rugăciune, Făcătorul, Atotțiitorul, Fecioară, etc (6). Nu excludem și sosirea unor misionari din partea Romei, dar este evident, că după ce creștinarea începuse, încât termenii din latina literară specifici terminologiei catolice nu au mai avut succes între daci. Nici termenii greci nu i-au putut îndepărta pe cei autohtoni. Pace vrem și cu Roma și cu Constantinopolul și cu Atena.

Dacii, în aceste condiții vitrege, se vor organiza în formațiuni statale proprii, asupra cărora bulgarii sunt neputincioși, bulgarii dispărând din istorie sub turci, pe când dacii se vor păstra în principatele lor, adesea prin forță armată, de care turcii s-au lovit, în final pierzând definitiv orice control asupra Daciei (România), aceasta devenind independentă. Dacii se treziseră și în fața unei alianțe slavo-grecești pentru liturghia unică, grecească, în veșmânt slavon și cu dictatura religioasă a grecilor, cât și cu obligativitatea folosirii limbii slavone în cancelariile domnești. În aceste condiții vitrege, reluăm ideea de mai înainte, dacii se reorganizează întemeind primele voievodate medievale, care, progresiv, se vor uni constituind cele trei mari principate românești, Moldova, Tara Românească și Transilvania, apoi, prin unirea acestora, Dacia (România). Un adevărat miracol, prin voia lui Dumnezeu.

Întemeierea primelor voivodate și cnezate dace, au avut loc în contextul în care liturghia greacă în traducere slavonă era impusă în lumea dacilor, cât și limba slavonă ca limbă de stat, de către imperiul bizantin și de către lumea salvă. Dar, după cum vom constata liturghia dacă va continua să existe între daci. Considerăm că la sfârșitul secolului al XI asimilarea slavilor din Dacia era încheiată, ceea ce certifică forța etnică a dacilor, permanența lor, activă, la ei acasă. În secolul al XIII liturghia în limba dacilor, preoțimea lor, creștinii daci trăiesc o adevărată renaștere. Dacii (valahii) din Balcani, au împărtășit, după transformarea Bulgariei în provincie bizantină aceeași soartă amară ca bulgarii, numai că valahii(dacii) băuseră paharul amar, până la fund și sub stăpânirea bulgarilor. Spre sfârșitul sec. XII (1185) acești latini orientali de la sudul Dunării sub conducerea dinastiei latine a asăneștilor, se vor răscula, fondând statul valaho-bulgar. Opresiunea grecească încetează, cultul latin reînvie, evenimentele vor duce la normalizarea folosirii limbii latine în biserică și stat nu numai pentru valahii din Bulgaria, ci pentru toți valahii din peninsula balcanică din timpul Imperiului latin de Constantinopol (1204-1261), desigur sub jurisdicția Romei. Jurisdicția puterii. Latinii veniți la Constantinopol, pe care îl iau în stăpânire, erau catolici, deci aparținând de Papa de la Roma. Dar, să recunoaștem, a fost o perioadă benefică pentru daci, nimeni nu le mai interzicea folosirea limbii lor în biserică. Grecii se retraseră cu imperiul în Asia Mică. Dacii de la nordul Dunării au ajutat militar dinastia asăneștilor, în Tracia, în luptele împotriva bizantinilor, în anii 1185-1186. Bizantinii fuseseră constrânși, pe cale armată, să recunoască, în 1188, lui Petru și Asan, stăpânirea asupra teritoriului dintre Dunăre și Balcani, desemnat în izvoare ca o „Valahie”. Dinastia dacilor (valahilor) la conducerea bulgarilor durează între 1185-1258.

Statul dinastiei valahe al asăneștilor, cu centrul puterii în Bulgaria, devenise cel mai întins și important stat din peninsula balcanică, mai întins și mai puternic decât imperiul bizantin latin și decât imperiul bizantin grecesc. După războiul în urma căruia ungaro-papalitatea avansează în sud-sud-vestul Daciei, creind Banatul de Severin, patriarhul grec Gherman II, printr-un sinod, în 1235, recunoaște autocefalia Bisericii din Târnovo, iar conducătorului ei titlul de patriarh, deși, de regulă, acest titlu grecii îl recunoșteau numai pentru conducătorul religios de la Constantinopol. În felul acesta bulgarii, deși autocefali, reintră religios, ca sateliți ai Patriarhiei de Constantinopol. Dar, de fapt, grecii, prin această recunoaștere, au acționat, prin bulgari împotriva dinastiei latine orientale a asăneștilor, implicit împotriva bisericii latine orientale. A fost o lovitură de culise, prin firele nevăzute ale diplomației grecești. Îi ridică pe bulgari, manevrându-i

împotriva valahilor (dacilor). Scopul nu a fost greu de atins. Ungaropapalitatea ajunsese până la Vidin când valaho-bulgarii se confruntau cu grecii pe câmpul de luptă. Acum recunosc grecii, bulgarilor, „independența” religioasă. Acum, după această recunoaștere, Asan II, în sec. XIII, se va lansa în Dacia împotriva cărților latinești de cult și a preoților slujitori (Trecuse iar la ortodoxie-la greci). Nu există nici o îndoială că dacii din Dacia și nu numai, erau profund afectați de avansarea ungarilor în Dacia și de atrocitățile tipice săvârșite de către aceștia. Rezistența militară a dacilor nu lasă loc de îndoială. Sec XIII: Asan, împăratul bulgarilor, a trecut în Valahia „să o cucerească și să o curețe de eresul roman, care pe atunci domnea în ea și Asan s-a dus și a supus amândouă valahiile sub stăpânirea sa și a silit pe valahi, care până arunci ceteau în limba latină, să lase mărturisirea romană și să nu mai cetească în limba latină, ci în cea bulgară și a poruncit ca celui ce va ceti în limba latină să i se taie limba, și de atunci valahii au început a ceti bulgărește”. Să curețe Valahia de eresul roman e una și, care până atunci citeau în latină este alta. Prima se referă la confesiunea catolică, cealaltă la străvechea tradiție latină autohtonă. Si bulgarii fuseseră și de rit catolic. Asan II moare în anul 1241. Invazia mongolă are loc în anii 1241-1242. Puterea militară a bulgarilor încetează. Este firesc ca liturghia latină dacienească, în virtutea tradiției, să continue și în sec.XIV. Coexistă și cea slavonă. Continuitatea liturghiei latine, dacienești, autohtone, se ignoră cu bună știință. Concluzionând, se poate afirma că nici un popor migrator de până acum nu a avut un efect atât de devastator asupra dacilor, ca cel slav, cu largul concurs al imperiului bizantin.

Imperiul latin de Constantinopol durează până în anul 1261. Grecii revenind la putere în Balcani, prima lor mare acțiune, după stabilirea puterii, a fost un atac nimicitor împotriva latinilor orientali. Ce nu reușiseră prin interzicerea limbii latine în bisericile lor și prin interzicerea liturghiei grecești, vor încerca prin forța brutală a armelor: ștergerea latinilor orientali din Europa. Necazul lor asupra latinilor apuseni care constituiseră un imperiu la Constantinopol și-l revarsă peste latinii orientali. Se știe că aceștia nu au avut nici o vină pentru constituirea Imperiului latin de Constantinopol. Grecii conduceau imperiul bizantin, ei i-au invitat pe cruciați, etc. Împăratul Andronic Paleologul împrăștie în Asia o bună parte din autohtonii Traciei. Desnaționalizarea forțată a acestor vlahi continuă și azi în Grecia.

Dar atrocitățile ungarilor catolici în încercarea lor de a anihila pe dacii din Transilvania a dus la coalizarea acestora cu grupările de rit grecesc și la răspînirea liturghiei slavone în poporul dac. Măsurile dure ale papalității pentru a dispărea ritul grecesc, fără să exercite nici o opreliște față de unguri,

dimpotrivă, care, pătrunzând în Transilvania dacilor, produceau grave răni, în nesfârșite confruntări armate cu dacii, latinii orientali, de liturghie latină! Reise cu evidență, că atrocitățile ungarilor cutremurau și acum, după ce migrarea lor spre apusul Europei fusese oprită. Dacii, înconjurați de slavi-rit grecesc, liturghie slavonă și presați, loviți de imperiul bizantin, au trebuit să ducă sute de ani povara unei liturghii într-o limbă pe care nu o înțelegeau, dar cu speranța nestrămutată că vor ajunge la oficializarea limbii lor în biserică. Avansarea ortodoxiei în conflict cu catolicismul, pe pământul Daciei, deși a fi ortodox, nu înseamnă introducerea liturghiei grecești sau slave în locul celei latine, a lăsat răni adânci. Nu o limba este ortodoxă sau catolică, diferințierea în catolic și ortodox o face dogma Sfântului Spirit (Sfântului Duh), Filioque. Sfântul Duh purcede de la Tatăl și de la Fiul, sau de la Tatăl. Tot atât de bine este ortodoxă și o comunitate religioasă cu liturghie latină. Dar Arhiepiscopia dacilor, Iustiniana Prima, nu este nici catolică nici ortodoxă, pentru că la înființarea ei, religia era unică, ecumenică, nu se produsese scindarea, așa că arhiepiscopia dacilor a fost și este ecumenică, vina scindării trebuie căutată la Roma și la Constantinopol. Liturghia (misa) comună prin latina cultă, din Dacia și de la Roma, nu însemnează automat catolicism. Sfântul ierarh dac Niceta de Remesiana (338-417) este „ortodox”, a contribuit la stabilirea dogmei Sfintei Treimi, preluată de ortodoxie, dar avea relații apropiate cu episcopii de la Roma, așa cu Sfântul episcop Paulin de Nola. Din motive care nu ar trebui să umbrească istoria universală a religiei și în particular cea a dacilor, se ignoră că abia în sec. IV apare Constantinopolul pe harta lumii. Excluderea jurisdicției Romei prin Arhiepiscopia dacilor este un fapt împlinit. Important pentru noi dacii considerăm că este chiar ritul latin-dacienesc. N-a fost nici greco-bizantin, nici romano-latin. Elemente ale ritului zalmoxian, elemente locale, au fost preluate în liturghia dacică și sunt păstrate până azi, chiar dacă acum liturghia este greacă, tradusă în limba română. A se vedea aceste elemente tradiționale, locale, dacienești, zalmoxiene, la Sf. Niceta de Remesiana și a se avea în vedere că eparhiile din care făcea parte și cea a Sf. Niceta, au intrat în Arhiepiscopia dacilor. Aceste elemente liturgice stămoșești zalmoxiene considerăm că sunt la vedere și azi, doar că, din nefericire se lasă sub tăcere acest adevăr, deși e vorba de continuitatea noastră, de la suflet la suflet, de la om la om, la modul neîntrerupt, din vremile de dinainte de Hristos până azi. Și dacă la contextul istoric și religios se pot adăuga informații și opinii, ele nu vor umbri cu nimic elementele locale, autohtone, preluate de cultul nou testamentar.

Ingenioasa și inspirata acomodare a grecilor, când au dat de greu, ne dezvăluie capacități diplomatice de excepție. Azi, imperiul bizantin-grecii,

istoria lor, spiritualitatea, continuă să existe, în duh, în bisericile, seminariile, facultățile de teologie din lumea ortodoxă, dar nu numai în biserică ci și în o serie de lucrări din lumea laică, din țările ortodoxe. Dar grecii, având puterea militară, își arătaseră un chip care nu avea absolut nimic nici cu creștinismul, nici cu tradițiile conviețuirii civilizate între neamuri, ci mai degrabă cu acțiunile stihiale ale popoarelor migratoare (3). Reconstituind granițele Imperiului roman ar fi trebuit să și-i apropie pe latinii orientali, lăsându-le aceleași drepturi salutare, de care se bucuraseră și grecii în imperiul roman, întărind astfel capacitatea de rezistență și de luptă a imperiului. Dar nu au procedat așa. Unde este, spre exemplu, atmosfera de la Universitatea din Constantinopol din sec. V-VI-VII, unde se preda în limba latină și greacă? Intoleranța grecilor față de latini este fără precedent prin constanța ei, în șirul tuturor secolelor, începând cu sfârșitul secolului VII. Poate că în acest exclusivism să fie începutul divizării lumii creștine în două.

Avem o bănuială, că se evită constatarea continuității cultului nou testamentar în limba dacilor din mileniul întâi, până azi, din motive ușor de înțeles...

Temelia latinității noastre a supraviețuit.

Sfințirea darurilor din cultul zalmoxian a fost preluată în cultul nou testamentar, în aceleași rânduiești strămoșești, doar că momentul sfințirii darurilor (cuvânt dac) de către preoții zalmoxieni a fost preluat de preoții zalmoxieni nou testamentari. Fericită situație-preoți daci și episcopi daci, neexistând nici o interdicție în sensul acesta, excepțiile în această context fiind ceva firesc- până în a doua jumătate a mileniului, începând cu sec al VII-lea, de când grecii, prin toate mijloacele-imperiale și religioase-au procedat contra tradiției răsăritene nou testamentare, de a fi aduse la Hristos toate neamurile, acestea oficiind cultul religios în limba lor. Și nici Patriarhia de Constantinopol și nici Sinodul Bisericii Ortodoxe Grecești nu și-au cerut iertare pentru cărdășia dintre organismele religioase și guvernele Greciei împotriva dacilor (valahii, românii da zi din Grecia), locuitori de dintotdeauna în Grecia, cărora și azi li se interzice, atât liturghia în limba română, cât și învățământul în limba lor.

Ce ar fi ca azi, sau în viitor, toți ierarhii greci să fie de alt neam, iar în bisericile grecești să nu se officieze în limba greacă?

Creștinarea dacilor a avut loc prin cuvânt, pe când a neamurilor din jurul Daciei, prin sabie.

Toată lauda pentru moșii și strămoșii noștri daci, din sânul cărora se plămădisse o rezistență de nebiruit, prin preoțimea autohtonă, care în câteva sute de ani, a anulat interzicerea limbii dacilor (limba românească) în stat și biserică, pe la 1800 limba noastră, latina orientală, redevenind, astfel, limba

unică în întreaga Dacie. Preoțimea ortodoxă română merită toată prețuirea. Este un exemplu de dăruire, de urmat, demonstrând că neamul nostru poate birui, în adevăr și dreptate, orice vremuri grele. Datorită efortului acestor preoți și a dacilor creștini, s-a ajuns la sintagma Biserica Ortodoxă Română este Mama Neamului Românesc. Se impune precizarea, pentru a se conștientiza că nu este vorba de biserica ortodoxă de rit grecesc în limbă slavonă, că nu este vorba de biserica ortodoxă de dintotdeauna. Sintagma îi aparține lui Mihail Eminescu. Să ne ramnitim cuvintele sale:”Singură Mitropolia Moldovei și a Sucevei e ab antiquo suverană, neatârnată de nici o patriarhie; acestei mitropolii a Moldovei și a Sucevei se datorește introducerea limbii române în biserică și stat, ea este mama neamului românesc” (5) Patriarhul grec de Constantinopol aruncă anatema (blestemul!) asupra domnitorilor Moldovei și a întregului popor pentru că între daci, aici, în sec XIV-XV, în Moldova, au apărut primii episcopi, primii mitropoliți daci (pământenii valahi). Cerbicia dacilor a învins afurisenia și Biserica noastră ortodoxă a început să fie mama neamului românesc. Și continuă să fie! Drumul spre limba română în bisericile din Dacia nu era departe. Neatârnată de nici o patriarhie-în spiritul acestei neatârănări considerăm că avem dreptul să recunoaștem și Arhiepiscopia dacilor, Iustiniana Prima.

II

Comemorarea moșilor, de dinainte de Hristos, până azi

Ritul zalmoxian al moșilor

a. Pentru fiecare răposat în parte

b. Pentru toți moșii și strămoșii

Cultul zalmoxian dacienesc în comuna Bezdead, jud Dâmbovița și în alte localități, azi, în țara noastră de dintotdeauna, Dacia. Cult păstrat de către cine? De către noi, dacii de dinainte de Hristos, până azi! Și până mâine și mereu, mereu, până când neamul nostru va ajunge în orizontul civilizației divine!

Se știe că bisericii nou testamentare i-au trebuit multă vreme, uneori sute de ani, până și-a dobândit rânduielile și slujbele religioase de azi. Să ni-l închipuim pe Sfântul apostol Andrei în mijlocul dacilor. Primit cu dragă inimă și ascultat. La fel Sfântul apostol Filip. La fel a fost și Sfântul apostol Pavel. Din Tracia până în Dacia Pontică și nord dunăreană, un singur popor, cel dac. Credința la nivelul întregului popor dac în viața de după moarte, ajutorul creștin generalizat în contextul sărbătoririi moșilor, era atât de bine trăit de daci, încât, cu tristețe o spunem, nu este egalat nici azi, fie să ne referim doar la Biserica Ortodoxă Română. Trăiau sfinții apostoli ai lui

Hristos și ucenicii acestora într-un mediu creștin nu numai primitiv, ci impresionant, pregătit pentru primirea lui Hristos. Darurile pe care și le făceau dacii, mâncăruri gătite, produse alimentare, dulciuri și fructe. Fără alcool, fără beții. Toți creștinii daci erau veseli în aceste zile de întâlnire pe planul sufletesc cu moșii și strămoșii lor. Dar darurile nici pe departe nu se restrângeau la alimente. Și totul începea după ce creștinele dace plecau la temple unde preoții săvârșeau actul sfințitor peste pârga darurilor. Trecerea dacilor la religia nou testamentară s-a făcut cu întreaga rânduială a sărbătoririi moșilor, fără să întâmpine nici o opreliște din partea preoțimii nou testamentare, dimpotrivă. Doar că actul sfințitor îl făceau preoții nou testamentari, desigur în limba dacilor-latina orientală, așa cum îl făceau și preoții zalmoxieni. Este de înțeles că trecerea s-a făcut în timp, încât e ușor de acceptat că la unele temple oficiau preoții zalmoxieni, la altele preoții nou testamentari. Doar așa se poate înțelege de ce sărbătoririle moșilor s-au păstrat până azi. Este ușor de înțeles de ce creștinii daci mergeau cu pârga darurilor alimentare pentru moși la preoțimea nou testamentară- pentru că așa îi sfătuiă preoții zalmoxieni, pe măsură ce aceștia treceau la credința în Hristos. Mergeau tot la preoții lor. Azi Biserica Ortodoxă Română are un mare tezaur spiritual de martiri și sfinți daci din primul mileniu. Că printre misionarii nou testamentari au fost și oameni din alte neamuri este ușor de înțeles, având în vedere că fugind din calea persecutorilor, au găsit la preoțimea dacilor și în mijlocul dacilor, un loc de salvare și de trai. Nu numai misionarii, ci și creștinii de rând.

„Ritul cultic zalmoxian se păstrează în cel hristianic ortodox. În continuare voi prezenta câteva repere esențiale.

1. Credința în zeul soare al dacilor la daco-români a devenit credința în Iisus Hristos-soarele dreptății
2. Ursătoarele sau ursitoarele
3. Datul la grindă
4. Tăiatul moțului
5. Adusul apei la nuntă
6. Primirea miresei de către soacră
7. Mort cu lumânare
8. Statul de ceară al mortului
9. Stâlpul mortului
10. Adusul apei pentru cel mort și tămâierea mortului 40 de zile.
11. Pomenile (daruri pentru cei morți)
12. Lumânările de ceară ale cultului ortodox creștin”(4)

A. Ce se dăruiește pentru răposat?

După ce trupul încetează să mai fie viu, după ce este înmormântat, încep pomenile.

La cimitir se împart pachete cu colaci, dulciuri și alte alimente, aduse în coșuri, acasă la mort, masa întinsă, cu meniu bogat, la plecarea de la masă, fiecare participant primește și un pachet, pentru cei de acasă, într-o strachină-brânză, cârnaț, carne prăjită, cozonac, colaci, bomboane. În vremile noastre, într-o farfurie, sau strachină. Se cară apă cu găleata, de la fântână, la trei familii, timp de 40 de zile, se mai dă de pomană și un rând sau două de îmbrăcăminte-după starea materială a mortului-pantofi, șosete, chiloți, cămașă, haină, pantalon, căciulă sau pălărie și altele, noi-nouțe, la un an de la deces, iar, tot așa, se dau îmbrăcăminte și obiecte de uz casnic-masă, scaune, gălețile cu care s-a cărat apă.

Imediat după înmormântare, după ce au fost slujite la biserică, se împart, la cimitir, pachete cu colaci, colivă, dulciuri și alte alimente, aduse în coșuri. Se servește, lângă mormânt, câte un pahărel de țuică sau un pahar de vin. Atât. În zilele de pomeni nu există petreceri cu alcool, nu există beții! Obiceiul, care se mai poate constata în localitățile rurale mai mici, era, ca întreaga comunitate să-l conducă pe cel decedat până la mormânt. Iată un cult străvechi, de mii de ani pe care nu trebuie să-l pierdem, cu înaltă spiritualitate, dincolo de aspectele vizibile ale pomenilor. La această sărbătoare a dacilor de dintotdeauna ne întâlnim în sufletul nostru cu moșii și strămoșii noștri și cu preoții noștri zalmoxieni, cu harul divin, cultivat de aceștia, cu bucuriile în spirit, cu bucuriile sufletești. Cerul era aproape, în sufletele dacilor de demult și dacii erau și în cer și pe pământ. Sărbătoarea moșilor este pentru sufletele celor răposați, cu cele necesare vieții noastre trupesti și, simbolic, cu un pahar de băutură și atât, pentru că mai este ceva nevăzut, noi înșine, statura noastră adevărată, noi înșine, care nu suntem oase și tendoane, ci mentalul simțăminte noastre, emoțiile, sufletul comuniunea cu cei dragi din viața această și cu cei din lumea spirituală. Așa, prin acuratețea sărbătoririi moșilor, duhovnicească, religioasă, își păstrează neamul dac sănătatea sufletească și fizică, robustețea, echilibrul, tăria și calmul și răbdarea, în vremi cu greutate, sau de restriște. Și preoții daci zalmoxieni sunt prezenți în sufletul nostru într-o paza rînduiei. Credința ne oferă echilibrul necesar. O foarte bună pilduire pentru cei tineri, care îndăcinați de obicei, îl păstrează și ei în anii viețuirii lor. Credința în nemurirea celor decedați era o stare de spirit a fiecărui dac, de comuniune cu cel plecat din trup, cu cei plecați, cu moșii și strămoșii lui. O întâlnire de la suflet la suflet cu tot neamul, din trup și din nevăzut, din inima noastră.

Impreună viețuind. Nu este uimitor că, de moși, nu se bea-nu se fac chefuri, nu este vorba de o petrecere pământească, nici în localuri, nici la cimitir, nici acasă?! Este multă pace și bucurie. Uneori vreun bărbat, la ieșirea din cimitir, îi îmbie pe cei care l-au condus pe mort pe ultimul drum cu un pahar de țuică sau vin, la câți ajunge, ceilalți, majoritatea, pleacă fără să fi băut alcool, dovadă că nu acesat aspect este esențial.

Primul dar (pomana) se numește aburel și se face la casa mortului. E vorba de un meniu bogat, în funcție și de starea materială a celui ce a murit. Înainte se servea la masă în străchini de pământ, cu linguri de lemn, ciorbe sau supe de pasăre. Strachinile de pământ, frumoasele și ecologicele noastre strachini și lingurile de lemn, certifică și prin ele însele vechimea acestei rânduiei sacerdotale zalmoxiene. Urmează neapărat varza. La cei mai bogați se făceau și fripturi. Varza, ori simplă, ori cu carne și mai târziu, cu timpul și sarmale. Varza simplă-varză fiartă cu puțină grăsime. Dacă este post-ciorbă de fasole, scovergi, gogoși, cozonac. Pe masă există și băutură, pentru închinat și de băut un pahar. Cel ce dorește mai mult, își pune singur în pahar, dar impresia generală, nerostită, îi este defavorabilă. Se abate de la datină. La plecarea de la masă, fiecare participant primește și un pachet, pentru cei de acasă, într-o strachină-brânză, cârnaț, carne prăjită, cozonac, colaci, bomboane. În vremile noastre, într-o farfurie, sau strachină. Din an în an, până la șapte ani, se fac pomeni, fie acasă la familia mortului-se pune masa-fie că se împart la consăteni. Din toate bucatele ce se vor dăruia, se ia câte o porție, în castron sau farfurie, se pun în coș și se duc, sâmbăta dimineața, la biserică. Se slujesc la biserică și la cimitir, la capul mortului. Coșul, de la cimitir se duce acasă, apoi, dacă pomana se face acasă, se pun alimentele pe masă, pentru cei invitați, dacă nu, darurile pregătite se împart la consăteni (aceasta se numește pomana împărțită).

La trei zile de la înmormântare se face pomana de trei zile, apoi la 9 zile, la trei săptămâni, apoi la șase săptămâni și la un an. Sunt pomenile cele mai importante. După șase săptămâni sufletul mortului nu știe unde se duce, îmi spune o creștină pricepută și participantă cu evlavie la sărbătorirea moșilor.

După șase săptămâni se dau lucruri: masă, scaune, gălețile cu care s-a cărat apa pentru mort (timp de 40 de zile), toate la oamenii mai nevoiași, neputincioși, în dificultate. Apa se duce cel puțin la trei gospodării, femeia care duce apa fiind plătită de familia decedatului. A se reține că aceste rânduiei au un caracter permanent, încât ideea de om sărac este depășită, omul este ajutat să iasă la liman. Oalele de lut, strachinile și mobilierul din lemn erau strict necesare unei familii, cât și apa pentru persoanele în vârstă, sau bolnave, sau cu unele infirmități. Ajutor social permanent în sânul comunităților, la nivel parohial. Au reușit sacerdoții daci, tot clerul

dac, între acesta fiind și regii, să asigure cu cele strict necesare pe toți fiii neamului, prin aceste rânduieli. Câți ne naștem, toți și murim, dar această sărbătoare a atins parametrii ajutorului social, din toată inima, tuturor celor care aveau nevoie de el, parametri ne atinși de nici o țară din zilele noastre, cu tot programul lor de protecție a celor defavorizați, sau bătrâni, azi ajutați, mâine, că nu sunt bani, expuși unor mari suferințe și chiar mortalității. Plecarea unui om drag din familie declanșa, sub forma unei rânduieli religioase, prezența harică a lui Dumnezeu în sufletul dacilor. Cele divine, oricând sunt trăite, rostite și împlinite, sunt tot de la Unul și Bunul Dumnezeu.

Și acum să fim cu luare aminte la cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: "Veniți, binecuvântații Tatălui meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii/Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mânânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit/Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine".

Rânduiala moșilor vine din vremile de dinainte de Hristos, împlinind întrutotul cerințele acestea divine. Iar dintre toți creștinii din Biserica noastră ortodoxă de azi, câți se pot compara, la nivel de comunitate, de parohie, cu creștinii ortodoksi zalmoxieni din biserica noastră ortodoxă de azi? Ei sunt împlinitori de mii de ani și continuă să îplinească, cu cea mai deplină smerenie și sfiiciune (Se certifică astfel prezența lui Dumnezeu în sufletul lor). Tineri care își înemeiau o familie și aveau nevoie de ceva sprijin din partea lui Dumnezeu, după alt nume specific limbii noastre, Zalmoxe, erau ajutați prin frații lor, dacii în mijlocul cărora conviețuiau. Cuvântul Zalmoxe l-am păstrat în alfabet grecesc. Grecii nu aveau literă pentru ă și ș, Zăuălmoș, ZăulMoș, Zălmoș Zalmoxis. Este evident că prin numele lui, Zăulmoș, Unicul, Făcătorul vieții, Primul Pater, Părintele cel dintâi al vieții, Moșul. Imaginea Moșului este doar o formă simbolică pe înțelesul ființei umane pentru a sublinia că este Tatăl, Făcătorul, Primul și Unicul Dumnezeu. Nu înseamnă că nu știm că pe Dumnezeu, ca oameni, nu e posibil să-l vedem, dare să conștientizăm locul său în iconomia vieții și căldura inimii divine, da. Și tocmai sărbătoarea moșilor, la noi, dacii, se suprapune peste numele lui Dumnezeu (ZăuMoș, Dumnezăumoș, Dumnzău, Dumnezeu, Întâiul, Făcătorul cerului și pământului, Facătorul vieții, Părintele planetei noastre, a vieții de pe acest pământ). Ca Moș este mai apropiat de ființa umană, îi descoperim de-ndată bunătatea inimii, după modelul bunilor noștri moși (moșu, bunicu, tataie, tata mare, bunica, mamaie, mama mare, mama bună), cu inima lor plină de iubire pentru familia lor și pentru ceilalți oameni. Și totul este verificabil și azi. Apa

trebuia cărată, cu gălețile, uneori de la distanțe destul de mari, de la fântâna cea mai apropiată, către oamenii bătrâni sau bolnavi, atât pentru ei cât și pentru animalele pe care le aveau și vara, dar și iarna. Pentru bătrâni, invalizi, bolnavi, bunici cu copii orfani, văduve în dificultate, cu copii, spre orice dac sau familie în dificultate.

La cimitir, o cracă de măr împodobită, iar dulciurile din măr și colacii simbolizează scara pe care se urcă sufletul la Dumnezeu, mâna mortului, cu care sufletul mortului mănâncă ce e în pom și alte figurine din cocă-capăt, căpețel, cruci, mere, nuci. Toate sunt legate cu fir roșu de lână sau bumbac (Vezi mărtișorul-n.n.-existau în desfășurare deplină și Moșii de Mărtișor). Se mai dă de pomană, după cum am mai spus și un rând sau două de îmbrăcăminte-după starea materială a mortului-pantofi, șosete, chiloți, cămașă, haină, pantalon, căciulă sau pălărie și altele, noi-nouțe, iar la un an de la deces, tot așa se dau îmbrăcăminte și obiecte de uz casnic, să aibă sufletul mortului pe lumea cealaltă. Ce să aibă? Dragostea cu care am dăruit, dragostea cu care am făcut binele în numele său și dragostea, mulțumirea celui care le primește!

Fiindcă cimitirul a fost împărțit pe hreamul familiilor (pe familii-o bucată de pământ), familiile înmulțindu-se, a devenit necesar scoaterea mortului după minim șapte ani (se presupune că a putrezit). Se spală cu apă, cu vin și ulei. Groparii pun oasele într-un sac făcut din pânză și îl duc la biserică, iar cu ducerea mortului care trebuie înmormântat se duc și aceste osemnitate, care au fost în prealabil și ele slujite de preot și se pun la picioarele celui ce va fi îngropat, înafara cosciugului, apoi se acoperă cu pământ.

Se impun unele întrebări, unele răspunsuri, unele precizări. A auzit vreun dac, pe vreun preot, vorbind de bine pe cei care păstrează obiceiurile strămoșești, de a dăruie în numele celui plecat dintre noi, cele necesari pentru o familie, pentru cei care au nevoie de așa ceva?! Nu, în cazul Moșilor, nu! Pentru că este obicei păgân! Fiecare înmormântare face parte din rânduiala particulară a Moșilor, iar sărbătoarea Moșilor îi cuprinde pe toți cei răposați. Dăruirea semenilor în dificultate este o cerință divină! Oricât s-ar zbate unii preoți cerând creștinilor care vin dumineca la liturghie, să fie milostivi, să dea bani pentru biserică, rodul acestor insistente cereri nu se poate compara cu dăruirea nesilită, acceptată, dăruire din suflet, pe care o fac preotului, bisericii, cei din familia decedatului, în numele celui plecat în lumea spiritului. Și fac acest lucru de mii de ani, de dinainte de Hristos până azi. Iar azi aceste obiceiuri religioase străvechi fac parte chiar din rânduialile liturgice de azi ale Bisericii ortodoxe române. De ce nu a renunțat biserica la ele, dacă sunt păgâne?

Moșii-*pentru toți moșii și strămoșii*

De comemorarea moșilor se oficiază Sfânta Liturghie.

Sărbătoare tradițională pe care o pregătesc în special femeile. Adună din timp, pentru morții noi și mai vechi și de dintotdeauna, cele necesare pentru dus la biserică și de împărțit la rude și la vecini și la oamenii săraci. Darurile care sunt destinate pentru moși se slujesc la biserică (se sfințesc) în Sâmbăta Moșilor, la începutul primăverii și vara și iarna, împreună cu o colivă și prescură și un colac mai mare, care se numește căpețel. Se duc la biserică într-un coș, destul de mare, de răchită, cu toartă, pe care se pune un șervet cusut cu motive naționale, uneori, în ultima vreme, un prosop din comerț, peste care se așează cele necesare, sticlă de vin lângă colivă, prescură, căpețel, lumânari. O parte din coliva de pe fiecare platou este tăiată (luată) de dascăl (de cântăreț) și rămâne la biserică. În biserică mai rămân, pe lângă colivă, prescură și căpețelul. Fiecare femeie merge cu un pomelnic în fața altarului, dându-l preotului, cu o sumă de bani, spre a citi, în timpul slujbei, acest pomelnic, cu numele morților ei. Separat sunt plătiți dascălul și clopotarul. După ce se termină slujba, femeile merg la cimitir, unde preotul și dascălul, unul pe o parte a cimitirului, celălalt pe cealaltă, vin la fiecare mormânt. Femeile între timp au aprins lumânările, la capul celui decedat. Fiecare femeie, lângă mormântul morților săi, dă sticla cu vinul sfințit preotului sau dascălului, care stropesc cu el mormântul. Ajunse acasă împart la săraci, la vecini și rude cele pregătite în acest scop-colaci, alimente, ouă, dulciuri și vasul în care se pun acestea. Dacă se împart oale de pământ sau străchini, la moșii de vară, se leagă de toarta, buchețele de flori sau cireșe. În timp ce preotul stropește mormintele cu vin, clopotul bate încontinuu.. Fiecare femeie aprinde lumânări la mormântul morților săi și pune flori. **De Moși nu se consumă deloc băuturi alcoolice.**

Moșii zalmoxieni s-au păstrat până în secolul XIX în toată amplitudinea lor-aveau 19 zile tradiționale-de Crăciun, iarnă, paresimi, Florii, Joi-Mari, Paști, Sângeorge, Ispas, Rusalii, Rusitori, Sânziene, Sân-Petru, Sântilie, Schimbarea la față, Sânta Maria, Ziua crucii, Sân Medru, de Mărțișor, de corastră (7). În comuna Bezdead, Moșii din Joia Mare, din săptămâna Patimilor, de dinainte de Înviere (de Paști), deși Biserica Ortodoxă Română a interzis parastasele în această zi, creștinele vin la biserică după toată Rânduiala Moșilor. Preotul a răspuns cu înțelepciune, acestei situații-deși sunt oprite

parastasele în această zi, în fața cucerniciei femeilor și a tradiției care se păstrează în comuna noastră, voi face slujba pentru parastase. Cu adevărat, părintele dă dovadă de înțelepciune, altfel ar fi existat posibilitatea ca femeile să nu vină la biserică pentru slujba sfințitoare și de pomenire a celor răposați și să meargă direct la cimitir, stropirea cu vin făcând-o chiar ele. Și nu ca o frondă adusă bisericii, nici vorbă, fiind vorba doar de împlinirea unor rânduieli religioase din moși strămoși. Așa că preotul și cântărețul vin și la cimitir. Și nu e singura localitate în care se poate constata efortul răbdurii al bisericii de a scoate din istorie sărbătorirea moșilor. Așa s-a procedat și pentru alte zile tradiționale ale Moșilor. Dar să nu ne pierdem dreapta judecată. Biserica Ortodoxă Română are trecut în calendarul din anul 2011, negru pe alb, pe 26 februarie, Sâmbăta morților-Moșii de iarnă, pe 11 iunie, Sâmbăta morților-Moșii de vară și pe 5 noiembrie, Sâmbăta morților-Moșii de toamnă. Mai sunt șase sâmbete, în dreptul cărora scrie Pomenirea morților. Cu alte cuvinte Moșii sunt recunoscuți ca sărbătoare religioasă de trei ori pe an, sub numele de Moși și încă de șase ori sub denumirea de Pomenirea morților. Totuși nu se poate ignora punctul de vedere al bisericii, că e vorba de rânduieli păgâne, punct de vedere care aduce prejudicii atât bisericii, dacă acesta nu precizează care rânduieli se mai socotesc păgâne și care nu. Nu poate face această precizare, pentru că prin rânduieli păgâne înțelege tot ce vine de dinainte de Hristos. Totuși, tot din sânul bisericii s-a făcut precizarea, că e vorba de încreștinarea unor rânduieli păgâne. Păi dacă s-au încreștinat, nu mai sunt păgâne! Copii botezați, sunt creștinați, încreștinați, deci nu mai sunt păgâni. Și oamenii mari, care primesc botezul mai târziu. Se impune cu deplină limpezime că Sâmbetele morților (Sâmbetele Moșilor) și Moșii de vară, de toamnă și de iarnă sunt sărbători creștine în deplina lor manifestare, cu tot ritualul lor! Se ridică, în acest context o situație extrem de sensibilă, pe care BOR va trebui să o rezolve într-un viitor apropiat. Se pare că s-a ajuns la un impas de exprimare. Biserica Ortodoxă Română ar putea scrie negru pe alb că este salvatoarea vechilor rânduieli religioase (de regulă ocolește cuvântul religioase pentru religia zalmoxiană, folosindu-l pe cel de păgâne), dar nu își adjudecă acest rol. Știe adevărul. Biserica nou testamentară nu își avea rânduieli nici pe vremea apostolilor, nici pe vremea urmașilor acestora, rânduielile religioase formându-se încet,

vreme de câteva secole. Și totuși s-a bucurat de rânduiești, care fac deplinătatea Bisericii Ortodoxe Române și azi. Rânduieștile religiei dacilor de dinaintea și de după Hristos, rânduiești religioase la care participăm și azi. În cadrul lor au oficiat preoții și monahii zalmoxieni, în cadrul lor a oficiat și Sfântul apostol Andrei și ucenicii și urmașii acestora, în cadrul ei a oficiat Sfântul apostol Filip și ucenicii acestuia, la fel Sfântul apostol Pavel și nu numai. Pas cu pas s-au trezit în cadrul unei religii foarte bine organizată, în mijlocul unor creștini daci iubitori de Dumnezeu. Această organizare și trăire religioasă a fost suportul de masă a întregului fenomen nou testamentar din Balcani și din Dacia de azi. A nu se uita că până în secolul al VII-lea și în Balcani trăiam tot noi, dacii, cât și grecii și ilirii (înrușiți cu dacii, dacă nu cumva de aceeași etnie). Și azi supraviețuim în număr restrâns între neamurile din Balcani, dar nici un neam nu ne aprobă liturghia și școală în limba noastră. Spre deosebire, la noi, în Dacia, cei de un neam cu neamurile din Balcani, au liturghia și școala în limba lor maternă. Și dacă vrem să fim cinstiți și să rostim adevărul, rânduieștile religioase dacienești, strămoșești, găsite aici de misionarii nou testamentari, au fost și sunt baza economică a bisericii lui Iisus Hristos, înainte și concomitent cu orice ajutor statal. Acest ajutor a fost și este permanent. E de ajuns să se constate cum e azi, apoi a se privi de la sfinții apostoli, până azi. Preoții, cântăreții, clopotarii beneficiază, fără comentarii din partea creștinilor, pentru că e dar din inimă, de sprijin financiar consistent- plata pentru pomeniri, dar și coliva, prescura, colacul mai mare (căpețelul). Și nimeni nu a întrebat și nu întreabă ce se face, cu atâtea colivă, cu atâtea prescuri și cu atâtea colaci, dar nici din partea preotului nu se dă nici o explicație. Această tăcere trebuie respectată, cuprinde în ea adâncimi și bucurii creștine de mare preț. Este iubire, este dar creștin. Iubirea cere iubire și atât. Mare ținută au atât femeile, cât și bărbații, care vine de la educația religioasă zalmoxiană. Au trecut, sub îndemnul preoților zalmoxieni, sub ascultarea preoților nou testamentari, iar darurile sunt date bisericii- acesta e formată din consăteni, din oamenii acelei parohii, din familiile acesteia, inclusiv a preotului. Și nici sub aspect financiar nu există nici o persoană care să bombăne. Bombănelile au loc, avem în vedere aspectul financiar, în legătură cu toate celelalte rânduiești ale bisericii, fie generale, fie locale. Și cu toate acestea nu s-a auzit la o predică, vreun preot, să spună

cuvinte de laudă pentru rânduiala moșilor, pentru comportarea creștinilor față de biserică și față de semenii, în sâmbetele morților-**a moșilor-și de Moși**, să spună cuvinte de laudă pentru **ajutorul social consistent și permanent pentru comunitate**. De ce? Pentru că sunt sărbători păgâne. Dacă sunt păgâne de ce mai sunt tolerate în biserica nou testamentară?! Sunt sărbători încreștinate, deci nu mai sunt păgâne. Dar nici în această situație, de facto, nici un cuvânt de laudă, de prețuire, de îndemn să se continue tot așa. Ca și cum nici nu ar exista! Cei grăbiți și superficiali, citind aceste rânduri, poate că vor vorbi câte și mai câte despre preoți, încercând să le știrbească imaginea publică. Dar acești guralivi, ce au făcut, dumnealor și ce fac pentru dănuirea și mântuirea acestui neam, ca să arunce cu piatra în obrazul preoților ortodocși români?! Nu fac altceva decât să se plângă, să vorbească de rău, să fie neputiniciși în fața greutăților prin care este încercat neamul și să fie surzi la durerile semenilor. Preoții români sunt, până azi, singura categorie de daci, care, în sute de ani de vremi de restriște, nu și-au pierdut speranța în eliberarea acestui neam, în viitorul lui, în mântuirea lui. După sute de ani de mari și periculoase împotriri, au reușit să reintroducă limba noastră în biserică și școli, așa cum a fost pe timpul religiei zalmoxiene, apoi în timpul Arhiepiscopiei dacilor și la începutul mileniului al doilea. Da, sunt părinții acestui neam! Duhul neamului a avut iar prilejul, prin limba noastră, să se manifeste deplin. Ceea ce nu înseamnă că nu mai au de făcut un pas important! Numele dacilor pe care le-au avut dacii noștri din rânduielele zalmoxiene și din aceleași rânduiele, trecute la religia nou testamentară, au fost îndepărtate pe timpul dominării grecești și sârbești și bulgărești și rusești și ungurești. Nume de creștini daci, doar trecusem la religia nou testamentară și eram botezați cu numele părinților și moșilor noștri! *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat, aliluia!* Și începusem să trăim întru religia nou testamentară cu aproximativ o mie de ani înainte de a se fi creștinat neamurile pomenite mai înainte. Direcția oprinatoare împotriva dacilor au dat-o grecii, direcție preluată și continuată împreună cu grecii, de bulgari, sârbi, ruși, ucrainieni, la unguri, fiind ei înșiși de vină, pentru că Roma nu a interzis urcarea în ierarhie a ungarilor, dar și Roma, pentru că papa a fost și este patriarul tuturor catolicilor! Și ce este mai grav și de neuitat este că și grecii, ca dacii, aveau tot aproximativ o mie de ani întru noul testament, până la

creștinarea celor care li s-a alăturat la o campanie total necreștinească împotriva dacilor. Azi, când întrebi un preot ortodocs român, de ce nu acceptă ca fiii neamului dac să fie botezați cu numele strămoșilor daci, îți răspunde că sunt nume păgâne. Nu este adevărat, acest răspuns este incorect și inexact. Așa ceva se știe, la nivelul întregii ierarhii românești, dar și a preoților mai atenți la istoria bisericii ortodoxe române și a celei universale. Continuând întrebarea de ce numele de la botez sunt fie de origine slavă, fie grecești, ni se mai răspunde că numele acestea sunt de sfinți. Păi dacă neamurile din jurul nostru s-au creștinat la sute de ani după noi, înseamnă că până la creștinare au avut numele lor „păgâne”, apoi unele au devenit nume de sfinți. Noi am avut numele noastre de daci. Desigur, unii și nume biblice, dar care familii, cu unele excepții, ar vrea, cum nici azi nu vor, să șteargă numele părinților și bunicilor și copilul lor să nu fie purtătorul unui astfel de nume?! Dar și noi, dacii de azi, purtători de nume strămoșești, putem ajunge sfinți și deci numele dacilor pot fi nume de sfinți. Și am avut sfinți daci în primul mileniu-Biserica Ortodoxă Română a început să-i canonizeze- foarte bine. Deci și această împotrivire e de respins. Că numele de botez sunt vechi și nou testamentare? Numai nou și vechi testamenare? Noi nu avem nimic împotriva numelor pe care le avem azi, dar cerem, până nu e prea târziu, să nu ni se mai refuze numele strămoșilor noștri daci. Continuitatea noastră multimilenară este la vederea zilei prin rânduielele Moșilor. Satele în vremile cele de demult ascultau de un moș, mai multe, de un jude, de unde și denumirea de județ. Pământul satului era moșia dacilor respectivi, județul avea moșia sa, țara toată era și este moșia tuturor dacilor și a moșilor și strămoșilor noștri, adică moșia noastră de dintotdeauna și pentru totdeauna. Orice formă de uzurpare, de înstrăinare a acestei moșteniri, va fi anulată. Și prin nume se evidențiază continuitatea unui neam. Să avem în vedere, spre exemplu, numele regelui dac Dromihete-faptele lui de creștin zalmoxian nu știm să fie echivalente sau întrecute de cineva din Vechiul Testament Iudaic. Așteptăm exemple din aceste două milenii creștine, spre a fi comparate cu cele ale lui Dromihete. Dromihete își are un loc de cinste în panteonul religiei zalmoxiene, dar și-ar avea un loc în creștinismul nou testamentar românesc de până acum- și suntem în cel de al treilea mileniu, fie doar ca pomenire și prețuire. Dar iar se poate ajunge la un impas, așa ceva ar însemna, ceea ce Biserica Ortodoxă

Română respinge, că rânduiele cultului zalmoxian ar fi avute în vedere ca un Vechi Testament Dac, față de Noul Testament. Dar ele sunt de facto așa ceva! Părinții pot alege pentru copiii lor orice nume dac.

Pogorârea Sfântului Duh (Cincizecimea, Rusaliile) sunt a doua mare sărbătoare religioasă după cea de Paști. Amplitudinea ei se datorează și Moșilor de vară care se desfășoară chiar acum. Lui Petrache Lupu, de la Maglavit, Duhul lui Dumnezeu i s-a arătat ca un Moș strălucind, cu barba albă, argintie, acoperindu-l până la pământ, ca o bundă ciobănească, tot în timpul Moșilor de vară, în vinerea de dinaintea Rusaliilor.

N-am făcut comentarii pentru dănuirea Moșilor în contextul istoric și religios, etapă cu etapă, cititorii sunt rugați să se transpună în cultul zalmoxian până la Hristos și să-l însoțească prin malaxoarele istoriei, până azi. Ne vom consolida spiritual, fiind încrezători în continuitatea noastră ca neam. Am înfruntat mari adversități ale istoriei, vom trece și prin altele, dar vom fi aici, pe pământul moșilor și strămoșilor noștri, dănuind mereu, cu ei în sufletul nostru. Hristos nu are nici o vină pentru suferințele care ne-au fost pricinuite. A suferit și suferă solidar cu noi și continuă să conlucreze cu noi, traversând cu noi, perioadele grele din istorie.

Gheorghe Gavrilă Copil

Notă bibliografică

1)Gheorghe Gavrilă Copil, Testamentul Zalmoxian Dacoromân (v. Ghgeorghe Gavrilă Copil / Geo Stroe, File din Testamentul Zamolsian Dacoromân, Editura Dacoromână, 2006

2)Gheorghe Gavrilă Copil, Deceneu, Editura Nestor, București, 1995

3)Gheorghe Gavrilă Copil, Dacia secolelor IX-XIV. Literatura dacoromână veche în context istoric și cultural european, București, 1988, Universitatea din București, Catedra de literatură română, nr. 633/29 VIII, 1988-vezi capitolul Limbile liturgice din Dacia și implicațiile pe planul moștenirii culturale, p. 77-266)

4)Pr. Dumitru Bălașa, De la Zalmoxe la Iisus Hristos, Editura „Cuget Românesc”, Bârda, 2005, p. 72

5)Gheorghe Gavrilă Copil, „Din adâncul ființei sale care este cea a neamului”, Dacia magazin, nr. 53, iunie 2008

6) D. Stăniloae, Vechimea și spiritualitatea termenilor creștini români în solidaritate cu ale limbii române în general, în revista Biserica Ortodoxă Română, nr. 34, 1979 (V.Dacia secolelor IX-XIV, p. 92)

7) Romulus Vulcănescu, Mitologie română, Editura Academiei, 1985, București, p. 217

În continuare, două din trimiterile bibliografice, singurele pe care le avem în ediție electronică(www.noidacii.ro):

Testamentul Zalmoxian Dacoromân

<http://www.noidacii.ro/Nr.%20permanent/Testamentul%20Zalmoxian%20Dacienesc.pdf>

„Din adâncul ființei sale, care este cea a neamului”

<http://www.noidacii.ro/Noi%20Dacii%20nr.18/Singura%20Mitropolia%20Moldovei.pdf>